

DCIDOB 69. Kosovo.

Introducció.

I, finalment, Kosovo

Kosovo sofreix el conflicte latent més antic de la Iugoslàvia postitista. Després de la guerra amb Bòsnia, portada a terme mitjançant els serbobosnians, el règim de Slobodan Milosevic desencadena contra els albanokosovars una ofensiva militar en tota regla, destinada oficialment a acabar amb el terrorisme del recent reparegut Exèrcit d'Alliberament de Kosovo (EAK). Però la informació que arriba des del terreny, avalada pels observadors de l'Organització de Seguretat i Cooperació a Europa (OSCE), revela des d'un principi la utilització de tècniques de neteja ètnica -com les practicades a Bòsnia i Hercegovina- tant per part de les tropes regulars com dels grups paramilitars. A finals del 1998, l'Alt Comissionat de les Nacions Unides per als Refugiats (ACNUR) estima ja en uns 300.000 el nombre de desplaçats entre els albanokosovars. A mitjan març de 1999, aquesta xifra comença a augmentar de manera alarmant. Els països membres de l'Aliança Atlàntica adopten la decisió de portar a terme contra Sèrbia l'amenaça d'intervenció militar que havia estat ajornada a l'octubre del 1998. El 24 de març s'inicien els bombardeigs aeris de l'OTAN.

La present edició del *dCIDOB* s'atura en aquesta data i no abarca el desenvolupament de la guerra. Dues raons principals sustenten aquesta decisió. Per una banda, la intervenció aliada ha suscitat a Europa una clara divisió en l'opinió pública i un apassionat debat en el qual aquesta publicació no pretén entrar. L'objectiu d'aquesta entrega, en canvi, és aportar el màxim d'elements històrics, polítics, de situació interna i regional, per tal que el lector es formi la seva pròpia opinió sobre el conflicte. Per altra banda, tal i com denuncia l'informe de Reporters Sense Fronteres -extractes del qual es reproduïxen a continuació-, la informació independent sobre els fets que es desenvolupen dintre Kosovo és tant escassa com fèrria és la censura sèrbia que ha emmudit per la força els pocs mitjans de comunicació que quedaven a Belgrad i a Prístina, i ha impossibilitat quasi de manera completa el treball dels corresponents estrangers. Així que, contràriament al que va passar a la guerra de Bòsnia, no hi ha hagut més *imatges* de la tragèdia que les del sofriment dels refugiats-deportats albanokosovars en camps mal

preparats per als occidentals i les de víctimes civils dels bombardeigs aliats. Saber allò que ha passat sobre el terreny serà una tasca de la postguerra.

Per altra part, ens sembla de primera importància entendre les arrels del conflicte, aportar elements que expliquin com, després de Bòsnia, s'ha arribat als fets de Kosovo. Al mateix temps, s'aporten dades bàsiques sobre la situació dels estats veïns més implicats en el conflicte. El desenvolupament intern d'aquests, i molt particularment respecte a les tenses relacions entre Sèrbia i Montenegro, que són especialment rellevants per a l'evolució a curt termini de tota la regió. Una presentació dels principals actors kosovars, fent èmfasi en el menys conegut d'aquests -l'Exèrcit d'Alliberament de Kosovo-, aporta elements per familiaritzar-se amb les personalitats que poden arribar a ocupar un lloc rellevant el dia després.

En el tancament d'aquesta edició, sembla que s'està arribant a un acord de pau. Després de dos mesos d'atacs aeris de l'OTAN contra Sèrbia, Slobodan Milosevic, inculpat el 22 de maig de 1999 per crims contra la humanitat per part del Tribunal Penal Internacional per a l'Antiga Iugoslàvia, declara acceptar l'acord de pau negociat amb el representant de la Unió Europea, el president finlandès, Martti Ahtisaari, i l'emissari rus, Víctor Chernomyrdin. El Parlament serbi, després d'un acalorat debat, ha acabat votant a favor, per 136 vots contra 74, d'un acord que no és massa diferent a aquell que el seu president va rebutjar en les negociacions de Rambouillet, dos mesos abans d'iniciar-se la intervenció aliada. Sigui quina sigui aquesta vegada la solidesa de la paraula de Milosevic, la tasca més difícil serà fer realitat la tornada efectiva dels quasi 800.000 albanokosovars i, encara més, la possibilitat de restaurar la convivència de les dues comunitats (sèrbia i albanesa), una perspectiva que molts consideren ja no perduda per a un llarg termini, sinó per sempre. Però malgrat tot, cap de les dues coses és assequible si Kosovo no recupera, almenys, una veritable autonomia, encara que sigui sota protectorat internacional i que la societat sèrbia no aconsegueixi aviat optar per una alternativa democràtica.

DCIDOB 69. Kosovo.

Quadres i mapes.

Pàgines WEB per a visitar

Centres, instituts especialitzats
ICG (International Crisis Group)

http://www.intl-crisis-group.org/new_pers.htm

INCORE (Initiative on Conflict Resolution and Ethnicity)

<http://www.incore.ulst.ac.uk/cds/countries/kosovo.html>

IWPR (Institute for War & Peace Reporting)

<http://www.iwpr.net>

Reuter Foundation

<http://www.alertnet.org>

RFE/RL Balkan Report

<http://www.rferl.org/balkan-report/index.html>

Transnational Foundation for Peace and Future Research

<http://www.transnational.org>

Mitjans de comunicació

El País

<http://www.elpais.es/p/d/temas/kosovo>

BBC <http://news.bbc.co.uk>

Beginner's Guide to the Balkans-ABCNEWS

http://abcnews.go.com/sections/world/balkans_content

Le Courier des Balkans (Premsa independent dels Balcans traduïda al francès) <http://bok.net/balkans/LeMonde>

<http://www.lemonde.fr/actu/international/exyougo/kosovo/index.html>

Media Center

<http://www.mediacenter.opennet.org>

Reporter sans Frontières

<http://www.rsf.fr/carte/europe/rapport/yougo/rapportyougo.html>

Organismes internacionals

ACNUR <http://www.unhcr.ch>

Conferència de Rambouillet

<http://www.diplomatie.fr/actual/evenements/rambouillet.html>

Missió d'Estats Units a l'OTAN

<http://www.nato.int/usa/>

OSCE Missió de verificació

<http://www.osce.org/e/kosovo.htm>

ONU- Resolucions sobre Kosovo

<http://www.un.org/plweb->

Pàgines oficials

Albanian Home Page - Kosovo

<http://www.albanian.com/main>

Ministeri AAEE

<http://www.tirana.al:80/minjash>

ELK <http://www.zik.com/rubrika.htm>

Kosovo <http://www.republic-kosova.org/index.html>

Sèrbia (Rep. Fed. de Iugoslàvia)

<http://www.gov.yu/kosovo/>

Ministeri d'Informació de Sèrbia

<http://www.serbia-info.com/news/kosovo/index.html>

Mapa ètnic de l'antiga Iugoslàvia

Localització de Kosovo

Informe de Reporters sense Fronteres
República Federal de Iugoslàvia: un estat de censura
Crònica d'una censura anunciada

Des de fa deu anys, la majoria dels serbis només rep informació de la Radiotelevisió de Sèrbia. Després de les successives purgues de periodistes crítics, aquesta cadena de televisió està totalment al servei del règim de Milošević. El gener de 1993, 1.500 treballadors són acomiadats per haver expressat el seu desacord amb la línia editorial de la cadena. El règim tolera l'existència de mitjans independents amb difusió limitada i, en alguns casos, confidencials. La cèlebre ràdio B92, per exemple, es capta a Belgrad i a algunes grans ciutats controlades per l'oposició, però pràcticament gens a la resta de Sèrbia. (...)

L'any 1998 torna a estar marcat pel bloqueig de la informació, especialment la que afecta Kosovo. A partir del març de 1998, els redactors en cap dels principals mitjans independents són convocats pel Ministeri d'Informació, que els recorda "l'esquema d'interpretació" oficial del conflicte. La nova llei d'informació, adoptada l'octubre de 1998 per iniciativa del Partit Radical (RS, ultranacionalista), mentre l'OTAN amenaça Sèrbia amb atacs aeris, penalitza de facto tot comentari sobre Kosovo contrari a la ideologia oficial. La retransmissió de programes de ràdio internacional és prohibida. (...)

L'atemptat més brutal contra la llibertat de premsa ha estat l'assassinat de Slavko Curuvija, l'11 d'abril de 1999 a Belgrad. Director del diari Dnevi Telegraf i fundador de la revista Evropljanin ("L'Europeu"), Curuvija havia estat objecte de pressions, amenaces i d'un assetjament constant per part de les autoritats, per haver criticat el règim de Milošević. (...)

Aquest text és una selecció de paràgrafs de l'informe sencer. Font: www.rsf.fr/carte/europe/rapport/yougo/rapportyougo.html

Una guerra a porta tancada

Relativament protegits per la presència de membres de la comunitat internacional a Kosovo fins a l'inici dels bombardeigs de l'OTAN, els mitjans de llengua albanesa havien adquirit una certa independència del poder serbi. Tot i això, sovint els periodistes eren víctimes de la violència i de l'arbitrarietat policials. (...)

Tan bon punt comencen els atacs aeris de l'OTAN, els mitjans i els periodistes en llengua albanesa de Kosovo es converteixen en els primers objectius de la repressió sèrbia (...). La majoria de periodistes albanesos temen per la seva vida i es refugien a Macedònia; d'altres, com Veton Suroi, director de Koha Ditore, s'amaguen a l'interior de Kosovo. (...)

Després dels primers dies de bombardeigs, gairebé tots els corresponents de mitjans occidentals han hagut d'abandonar la província i anar a Macedònia o a Montenegro. Convocats pel president serbi del Govern provisional de Kosovo, Zoran Anđjelković, el 25 de març, els periodistes occidentals són declarats indesitjables. Alguns representants de la premsa internacional, entre els quals hi ha periodistes de televisió grecs, són autoritzats a quedar-s'hi.

Aquests periodistes queden confinats a l'hotel Gran de Pristina, seu del Centre d'Informació Serbi que, de tant en tant, organitza desplaçaments sobre el terreny. L'estada d'aquests periodistes a Kosovo està sotmesa a nombroses restriccions i exigeix, a més dels pertinents visats i acreditacions, l'aval dels responsables de la província i del director del Centre d'Informació serbi que controla l'accés a la informació. (...)

DCIDOB 69. **Kosovo.**

Els Balcans i el pes de la Història.

Els Balcans i el pes de la Història

148 a.C.

L'Imperi Romà controla la península balcànica. El domini romà durarà 500 anys.

500

Els eslaus arriben als Balcans.

28 de juny de 1389

La derrota de la coalició cristiano-balcànica –integrada per serbis, bosnians, albanesos, valacs (romanesos) i altres pobles balcànics– davant dels turcs a la batalla de Kosovo Polje marca l'inici del domini de l'Imperi Otomà als Balcans. La mitologia nacionalista sèrbia ha convertit la batalla de Kosovo en una data simbòlica i l'ha idealitzada com si es tractés d'una victòria. La victòria en aquesta batalla impulsa la invasió otomana dels Balcans, que culminarà l'any 1499, quan cau l'última fortalesa albanoveneciana, a Durres.

Segles XVII-XVIII

Grups d'albanesos s'instal·len al territori més fèrtil de Kosovo. A causa de la pressió turca, una gran majoria d'albanesos, tradicionalment cristians, es converteixen a l'islam, en un procés que afecta a part de la població arreu dels Balcans: grecs, búlgars, bosnians i altres eslaus del sud.

La disgregació dels imperis

(1815-1912)

Durant el segle XIX la península balcànica passa d'estar dominada per dos grans imperis multiètnics –Àustria-Hongria i l'Imperi Otomà– a ser un mosaic de petits estats nacionals que tendeixen cap a l'homogeneïtat ètnica. El 1815, quan el Congrés de Viena, derrotat

El desmembrament de l'Imperi Otomà

- Límits de l'Imperi Otomà fins el març de 1878. Tractat de San Stefano
- Estats tributaris de l'Imperi Otomà reconeguts independents
- Nou Estat búlgar
- Ocupació militar austrohongaresa
- Territori cedit per Romania a Rússia

Napoleó, estableix un nou ordre europeu en què l'equilibri de poder entre les grans monarquies ha de garantir la pau, els otomans posseeixen gran part dels

Balcans, mentre que els Habsburg governen l'oest i el nord de la regió. La frontera entre els dos imperis no té en compte criteris ètnics: tot i que molts

Sèrbia i Montenegro: 1830-1990

Sèrbia actual
  Fronteres anteriors
  Montenegro actual

dels anomenats “pobles balcànics” es troben sota el domini d'Istanbul, romanesos, serbis i croats estan dividits entre les dues potències.

Però, entre 1815 i 1818, l'ordre imperial comença a esquarterar-se. A banda de Montenegro, que ja és independent de fet, el moviment nacionalista arriba als Balcans per Sèrbia i Grècia, incentivat per les grans potències europees que volen debilitar Istanbul. Després d'una primera insurrecció contra l'Imperi Otomà l'any 1805, el 1817 Sèrbia obté l'autonomia i, més tard, la independència. Al seu torn, Grècia proclama la independència el 1830. Els dos nous estats amplien successivament el seu domini territorial mitjançant l'expulsió de població musulmana. Més endavant, Romania aconseguí la independència (1860) i Bulgària, que s'insurgeix el 1875, s'independitza després d'obtenir l'autonomia el 1878.

Tot i així, l'alliberament de Bulgària està molt relacionat amb la primera crisi balcànica internacional, en la qual Rússia hi intervé directament. Després de les insurreccions a Bulgària i a Bòsnia (1875) i de la guerra russo-turca (1877-1878), Rússia obté, a través del Tractat de San Stefano, la creació d'una “gran Bulgària” que inclou Macedònia, i Sèrbia pretén crear una “gran Sèrbia” mitjançant l'annexió de Bòsnia, però la resta de potències s'hi oposen. En el Congrés de Berlín (1878) es reconeix la independència de Sèrbia, Montenegro, Romania i Bulgària, país al qual es concedeix un territori restringit. Per la seva banda, Sèrbia i Montenegro obtenen les àrees més al nord de població albanesa, tot i que Kosovo encara pertany a l'Imperi Otomà, i Bòsnia esdevé un protectorat de l'Imperi Austrohongarès.

El juny de 1878, una trobada de pobles albanesos a la ciutat kosovar de Prizren donarà lloc a la Lliga de Prizren, fet que marcarà el naixement del nacionalisme albanès. Aquest moviment pretén mantenir la integritat territorial albanesa durant les dècades següents i és especialment actiu fins a la seva prohibició, el 1881.

Al finals del segle XIX, l'Imperi Otomà, que vuitanta anys abans dominava gran part dels Balcans, només ocupa un espai reduït a Europa: Macedònia i Albània. Els estats balcànics rivalitzen per obtenir els últims esquinçalls otomans, i les grans potències europees fomenten i utilitzen aquestes disputes. Quan comença el segle XX, ja s'ha configurat l'anomenat “polvorí dels Balcans”, on s'encendrà la metxa de la Primera Guerra Mundial.

Les guerres balcàniques (1912-1913)

El 1912 esclata la Primera Guerra Balcànica. Els quatre països de la zona (Sèrbia, Bulgària, Grècia i Montenegro) s'alien contra els turcs i els fan retroce-

Font: Sellier, A.; Sellier, J. (1991) *Atlas des peuples d'Europe Centrale*. Paris: La Découverte.

dir fins a les portes d'Istanbul. Kosovo passa a mans de Sèrbia.

Les bases d'aquest primer conflicte comencen a establir-se el març de 1912, quan Bulgària i Sèrbia firmen un tractat secret que divideix el territori que tenen previst guanyar en una hipotètica guerra contra Turquia. Segons l'acord, Sèrbia rebria la majoria del territori albanès. El mes d'octubre, Montenegro comença la guerra contra Turquia. Immediatament després, els altres estats balcànics exigeixen reformes a la part europea de Turquia i mobilitzen els seus exèrcits, la qual cosa desencadena una escalada bèl·lica: Turquia declara la guerra a Bulgària i a Sèrbia, i Grècia declara la guerra a Turquia. El 26 d'octubre Sèrbia guanya Skopje (Macedònia) i el 8 de novembre Grècia pren Salònica. El 28 del mateix mes, Albània declara la independència.

Turquia, pràcticament desposseïda de Macedònia i d'Albània, demana una treva, després de la qual es firma un armistici, el 3 de desembre.

A les converses de pau que s'organitzen a Londres, els estats balcànics demanen que Turquia abandoni la majoria dels seus territoris europeus i que pagui les indemnitzacions de guerra. Turquia s'hi nega i la guerra es prolonga entre el 3 de febrer i el 3 de maig de 1913. Durant aquest període, Grècia conquereix Joanina; Bulgària, Adrianòpolis (actualment Edirna, a Turquia); i Montenegro, Scutari (ara, Skoder, a Albània).

En unes noves converses a Londres, supervisades per les grans potències, es signa el tractat de pau. Turquia perd gairebé tots els seus territoris a Europa; Sèrbia guanya gran part de Macedònia; Bulgària obté Adrianòpolis i territoris que s'estenen fins al mar Egeu; i Grècia es queda amb Creta, entre altres illes, i part de Macedònia.

La resolució d'aquesta guerra, però, conté la llavor del nou conflicte. El desacord entre els estats balcànics –Sèrbia, Bulgària, Montenegro i Grècia– és evident. La qüestió d'Albània planteja un problema greu: segons el pacte secret signat entre Bulgària i Sèrbia abans del principi de la guerra, Sèrbia havia de rebre Albània. Però, un cop acabada la guerra, la independència d'Albània deixa Sèrbia sense sortida a l'Adriàtic, mentre que Bulgària rep més territoris dels que estipulava el pacte secret.

Al cap d'un mes, el juny de 1913, s'inicia un nou conflicte. És la Segona Guerra Balcànica, que comença quan Bulgària ataca Grècia i Sèrbia en resposta a un tractat d'aliança entre aquests dos països. Resultat: Turquia només conserva a Europa la Tràcia oriental, i els vencedors, Sèrbia i Grècia, amplien considerablement el seu territori. Bulgària perd la guerra i el seu territori es redueix, com el d'Albània, un Estat recentment creat que només engloba la meitat dels

Final de la Primera Guerra Balcànica (1913)

- Estats aliats contra l'Imperi Otomà
- Territoris perduts per l'Imperi Otomà
- Albània en formació

albanesos, ja que la resta queden sota el domini de Sèrbia –els de Kosovo i Macedònia occidental– i Montenegro –els del nord-oest de Kosovo–.

L'acord de pau, però, planteja nous problemes a Europa i una situació inestable als Balcans. Per la seva banda, el prestigi de Sèrbia incita els eslaus d'Àustria-Hongria a lluitar per a la seva independència.

La Primera Guerra Mundial i el període d'entreguerres

La Primera Guerra Mundial (1914-1918) s'origina per la rivalitat entre Sèrbia i Àustria-Hongria respecte a Bòsnia, que pertany als Habsburg. L'espurna que fa esclatar el conflicte s'encén a Sarajevo el 28 de juny de 1914, quan un nacionalista serbi assassina l'hereu de la corona austrohongaresa. Els vençuts de les guerres balcàniques, Turquia i Bulgària, s'adhereixen al bàndol austroalemany, mentre que els vencedors lluiten al bàndol dels aliats, especialment amb França. Sèrbia i Romania són ocupades i devastades pels austríacs i els alemanys, i alliberades l'any 1918 des del front de Salònica.

Al final de la guerra, el Tractat de Versalles confirma les delimitacions de 1913 al sud dels Balcans. Al nord, en canvi, la derrota de l'Imperi austrohongarès comporta un canvi de fronteres a favor de Romania i Sèrbia. Romania s'annexiona les províncies de Banat, Transilvània i Bucovina. Sèrbia, convertida en el Regne dels Serbis, Croates i Eslovens (a partir de 1929 serà Iugoslàvia), engloba la Voivodina, Montenegro, Bòsnia, Croàcia i Eslovènia, és a dir, totes les regions habitades pels eslaus del sud: serbis, eslovens i croates, però també musulmans i montenegrins, a més de les minories alemanyes, hongareses, albaneses, etc. Amb aquest Tractat, Sèrbia porta a la pràctica el projecte de la Gran Sèrbia (tots els serbis en un sol Estat) que, més tard, entrarà en contradicció amb "la idea iugoslava", consistent a unir tots els pobles eslaus del sud. Però en aquest Estat mutinacional, centralitzat i dictatorial, els altres pobles accepten amb dificultats el domini serbi i les tensions són constants, com ho mostren els assassinats del líder croat Sjevan Radic, el 1928, i del rei serbi Alexandre, el 1934.

A Kosovo, el període d'entreguerres està marcat per una política de colonització sèrbia i montenegrina i per l'emigració d'albanokosovars a Albània i Tur-

Kosovo 1913-1944

Els nous estats: 1923

quia. Els aproximadament 40.000 pagesos ortodoxos que van arribar a Kosovo van rebre les millors terres i, així, la regió va quedar dividida en dues comunitats: l'eslava ortodoxa, pròspera i minoritària, i l'albanesa. Un informe de l'Alt Comissionat de Nacions Unides per al Refugiats (ACNUR) assenyala que, durant aquest període, es va produir un autèntic procés de colonització de Kosovo, i cita un testimoni segons el qual "el període entre 1913 i 1941 va estar marcat per una política de repressió massiva dirigida contra els albanokosovars, amb l'objectiu d'assimilar-los o expulsar-los. Es va prohibir l'ús de la llengua albanesa a escoles i institucions culturals, els albanesos van ser perseguits i es van destruir pobles sencers" (ACNUR, *Background paper on refugees and asylum seekers from Kosovo*, Center for Documentation and Research Geneva, 1996).

La Segona Guerra Mundial

Durant la Segona Guerra Mundial (1939-1945), els nazis ocupen gran part de la península balcànica i remodelen completament les fronteres en benefici de l'ocupant i dels seus aliats a la regió (Hongria, Bulgària i Itàlia), en detriment dels vencedors de 1918. Bulgària ocupa Iugoslàvia (Sèrbia) i la part grega de Macedònia i Alemanya i Itàlia ocupen la resta de la península. Després d'envair Albània l'abril del 1939, l'Itàlia de Benito Mussolini estableix una Gran Albània –que inclou Kosovo, Macedònia i part de Sèrbia i Montenegro– que és administrada per dirigents albanesos. Milers de serbis en són expulsats. Tot i així, l'Exèrcit partisà de Tito, que emprèn la reconquesta, rep el suport d'alguns albanesos de Kosovo, que probablement confien que l'alliberament permetrà la unificació de Kosovo i Albània. Alemanya i Itàlia controlen la península balcànica fins a l'octubre de 1944.

La Iugoslàvia de Tito (1946-1980)

Després de l'alliberament dels Balcans per part de les forces aliades, es conserven, en general, les fronteres establertes pel Tractat de Versalles, excepte Moldàvia i Bucovina, al nord-est, que passen a pertànyer a l'òrbita de la Unió Soviètica, i Ístria, al nord-oest, que passa a mans iugoslaves. El 1946 es constitueix la nova Federació Iugoslava, encapçalada pel líder partisà comunista Josip Broz, Tito. Els acords de la Itàlia haviem organitzat el repartiment dels països balcànics entre els dos blocs (Occident-URSS), però la resistència de la Iugoslàvia de Tito, des del 1948, impedeix aquest alineament. La resta d'estats balcànics, excepte Turquia i Grècia, queden sota domini soviètic.

Etapas de la formació de Iugoslàvia 1830-1948

TERRITORIS ALLIBERATS DE L'OCUPACIÓ TURCA

- Del 1830 al 1876
- El 1878
- El 1913

TERRITORIS ALLIBERATS EL 1919 DE L'OCUPACIÓ:

- Austríaca
- Hongaresa
- Austrohongaresa

W Frontera del Regne dels Serbis, els croates i els eslovens el 1920
Regne de Iugoslàvia el 6 de gener de 1929

Desmembrada per l'Alemanya nazi el 1941 i alliberada per la resistència interior dels partisans de Tito (1944-1945), Iugoslàvia esdevé una república federal independent políticament el 1948 i econòmicament el 1950.

La Constitució de la Federació Iugoslava (1946) aconsegueix harmonitzar les diferents nacionalitats que conviuen al país. A diferència de la Iugoslàvia d'entreguerres, el nou Estat ja no està dominat pels serbis i s'ha convertit en una federació de sis membres on la personalitat dels sis "pobles" eslaus del sud (serbis, croates, eslovens, bosnians, macedonis i montenegrins) i de les nombroses "nacionalitats" està reconeguda.

Sota la dictadura de Tito, per primera vegada els albanokosovars són considerats com un grup nacional, i es considera la seva llengua com a una de les llengües oficials de Iugoslàvia. A partir dels anys seixanta, tenen més presència a les institucions i, un cop destituït el ministre Rankovic (qui personificava la duresa contra els albanokosovars fins a la seva defenestració l'any 1966), els albanesos "albanitzen" la regió d'acord amb la nova línia política de Tito, que desembocarà en la Constitució del 1974. Però abans, concretament l'any 1968, tenen lloc les primeres manifestacions pro independentistes a Kosovo.

La Constitució del 1974 redefeix l'organització de l'Estat iugoslau. En primer lloc, estableix dues províncies autònomes (Kosovo i Voivodina) que, juntament amb les sis repúbliques, són parts constituents de la Federació Iugoslava, tot i que només les repúbliques tenen dret a la secessió. Kosovo obté un lloc a la Presidència Federal col·legiada i al Tribunal Constitucional Federal, així com el dret de ser representat a l'Assemblea Nacional. Tot i que no s'especifica el poder i les competències de les províncies autònomes en el seu propi territori, Kosovo gaudeix de gairebé els mateixos drets que les repúbliques federals i pot prendre força decisions sobre els afers locals. A més, el nou text autoritza l'ensenyament de l'albanès a Kosovo i l'observança dels dies sagrats musulmans. Ara bé, el poder i les competències de Kosovo i Voivodina estan definits per la Constitució de Sèrbia, fet que, els anys 1989-1990, legitimarà les reformes introduïdes per Belgrad, que modifica la Constitució i canvia l'estatut de les províncies.

Preludi del desmembrament (1980-1989)

Amb la mort de Tito, l'any 1980, Iugoslàvia es queda sense el líder que havia mantingut unides durant 46 anys sis repúbliques i dues províncies. El mariscal no deixa cap successor i, a partir d'aleshores, la presidència es repartirà, de forma rotatòria, entre les repúbliques. L'any 1981, enmig del descontentament popular i de la crisi econòmica, els albanokosovars surten al carrer per demanar l'estatut de república dins de la Federació Iugoslava. El 3 d'abril, Belgrad decreta l'estat d'emergència, per primer cop des de la Segona Guerra Mundial. Les autoritats atribueixen la inestabilitat a l'independentisme albanès, ajudat per Tirana. El balanç final de la crisi és de nou morts. A més, 14 dels 19 membres del Presidium comunista de Kosovo dimiteixen o són cessats en els mesos següents, acusats de permissivitat amb les activitats nacionalistes.

A conseqüència de les manifestacions del 1981, molts serbis marxen de Kosovo. Aquest èxode, afegit al resultat del cens de 1981, segons el qual els albanesos representen el 90% de la població a Kosovo, causa preocupació a Sèrbia, on costa d'acceptar que s'ha perdut la "terra sagrada" dels serbis—segons la retòrica nacionalista, que comença a fer fortuna—la qual ja no és culturalment sèrbia. Per frenar la pèrdua de pes serbi a Kosovo, les autoritats de Prístina i Belgrad decreten l'educació bilingüe obligatòria, la imposició de multes als serbis o montenegrins que venguin propietats immobiliàries a albanesos kosovars i incentius laborals per tal d'aconseguir el retorn dels emigrants. Inevitablement, durant aquest període, es produeixen alguns incidents violents entre serbis i albanesos—origenats per un o altre costat—que són utilitzats per Belgrad per a denunciar una amenaça albanesa contra els grups minoritaris a Kosovo.

L'element nacionalista es consolida com a denominador comú de tots els partits, però la divisió de l'oposició permet al dirigent comunista Slobodan Milosevic passar a ser la figura dominant de la vida política i a aparèixer com a l'únic defensor dels interessos serbis a Kosovo. Inicialment partidari de conservar l'estructura federal existent a l'antiga Iugoslàvia, Milosevic utilitza les tendències separatistes de les altres repúbliques (Croàcia, Eslovènia) per defensar la idea de la Gran Sèrbia, és a dir, un Estat unitari que englobaria tots els serbis de l'antiga Iugoslàvia i els territoris on viuen. Milosevic encén el nacionalisme serbi en un discurs a la població de Kosovo Polje, en resposta a un manifest signat per més de 60.000 serbis de Kosovo. El manifest adverteix que els serbis no suportaran

més el "genocidi" que els infligeixen els irredentistes albanesos i demana que s'expulsi els dirigents albanesos.

Davant l'augment dels enfrontaments entre la comunitat sèrbia i albanesa, el 25 d'octubre de 1987 la presidència federal iugoslava decideix enviar unitats especials de la policia a Kosovo. A principis de novembre, la presidenta del Presidium de la Lliga dels Comunistes a Kosovo, Kacusa Jasari, el seu predecessor, Azem Vlasi, i cinc altres membres d'aquest òrgan presenten la dimissió. Arran d'aquest fet, gairebé 100.000 albanokosovars es manifesten a la capital de la província, Prístina, per demanar la recuperació dels càrrecs dimitits i el manteniment de la Constitució. El dia següent, un milió de persones protesten a Belgrad contra la discriminació dels serbis a Kosovo i, el 14 de desembre, el president de Sèrbia, Ivan Stambolic, és apartat del càrrec, acusat d'oposar-se a les decisions de la Lliga dels Comunistes de Iugoslàvia: és la culminació de la campanya portada a terme per Slobodan Milosevic, que, aquell mateix any, es converteix en cap del Par-

tit Socialista Serbi. El desembre de 1990 serà elegit (amb el 65% dels vots) president de Sèrbia.

L'any 1989, la consolidació del nacionalisme serbi desemboca en una sèrie de reformes de la Constitució de 1974, que limiten l'autonomia de les dues províncies autònomes, Kosovo i Voivodina. En concret, les reformes constitucionals cedeixen a Belgrad el control sobre la policia i el sistema judicial i asseguren la fidelitat dels representants de Kosovo i Voivodina a la Presidència Col·legiada de la Federació Iugoslava. Els canvis provoquen, a partir del març, una onada de vagues, protestes i manifestacions amb nombroses víctimes mortals, a conseqüència de les quals Sèrbia imposa l'estat d'emergència. Amb la reforma constitucional, els albanokosovars passen de ser la població majoritària que controla l'administració i l'economia d'una província autònoma a ser un grup minoritari dintre de Sèrbia.

El juny de 1989, en la commemoració de la batalla de Kosovo Polje, que reuneix a un milió de serbis, un Milo-

sevic exaltat predica que aviat tots els serbis tornaran a viure junts, i que Sèrbia es troba a la vigília de noves batalles. Paral·lelament, uns 400 dirigents i intel·lectuals albanesos de Kosovo són expulsats de la Lliga dels Comunistes de Iugoslàvia, acusats d'haver participat en els aixecaments populars; d'altres l'abandonen. Les reformes de la Constitució i l'exacerbació del nacionalisme serbi a Kosovo, atentament observat per Croàcia i Eslovènia, marquen l'inici del desmembrament de la Federació Iugoslava. ■

Fonts: *Keesing's record of world affairs*, 1998; *RFE/RL research report*, 1998; *Transitions*, 1998; *ICG report on Kosovo*, International Crisis Group, 1998; Garde, P. (1999) "Le Kosovo dans les Balkans", *Le Monde*, 31 mars; ACNUR (1996) *Background paper on refugees and asylum seekers from Kosovo*, Center for Documentation and Research, Geneva; Kadaré, I. (1999) "El Infierno lleva por nombre Kosovo", *El País*, 30 d'abril.

A Internet: news.bbc.co.uk; www.un.org; www.osce.org; www.intl-crisis-group.org; www.republic-kosova.org; www.kosovo.com; www.stratfor.com; suc.suc.org.

República Federal Socialista de Iugoslàvia, 1948-1991

DCIDOB 69. **Kosovo.**

El conflicte de Kosovo, preludi d'una guerra: 1990-1999.

El conflicte de Kosovo, preludi d'una guerra: 1990-1999

Amb Slobodan Milosevic a la presidència de Sèrbia i la Constitució del 1974 limitada per la reforma de 1989 –Kosovo i Voivodina perden la seva condició de províncies autònomes; la llengua albanesa és expulsada de la vida pública–, l'any 1990 marca l'inici de la degradació del problema kosovar, indescartable de les guerres a Iugoslàvia entre el 1991 i el 1995. Aquest procés, que abasta gairebé deu anys, pot dividir-se en tres etapes:

1) Abans que esclatin les guerres a Croàcia i a Bòsnia i Hercegovina, Kosovo, sota el lideratge d'Ibrahim Rugova, proclama la independència i crea una mena d'Estat paral·lel, no reconegut per les autoritats sèrbies ni per la comunitat internacional.

2) Amb les guerres a l'antiga Iugoslàvia, el conflicte a Kosovo –on s'ha optat per una via pacífica– passa a un segon pla per a l'opinió pública internacional i per a les potències implicades en la resolució de la guerra a Bòsnia.

3) El fet que els acords de Dayton (1995), que posen punt i final a la guerra de Bòsnia i Hercegovina, no esmentin el conflicte de Kosovo que, de fet, es troba a l'origen del desmembrament de la Federació Iugoslava, fa que molts albanokosovars se sentin decebuts amb els mètodes de resistència pacífica i optin per la via violenta de l'Exèrcit d'Alliberament de Kosovo (EAK). La intensificació de la repressió de l'Exèrcit Iugoslau i la policia especial sèrbia porta a una escalada de violència definitiva, que comença a principis del 1998 i conduirà a la intervenció de l'OTAN.

La independència no reconeguda

L'abril del 1990, Milosevic anuncia l'alliberament d'un centenar de detinguts polítics, entre els quals s'hi troba el *degà* dels presos de l'antiga Iugoslàvia, Adem

Demaçi, empresonat trenta anys abans per "activitats nacionalistes". Al mateix temps, s'aixeca l'estat d'emergència imposat a Kosovo el febrer de 1989, però Belgrad recupera les mesures especials el 26 de juliol, en el context de nous enfrontaments provocats per la clausura de l'Assemblea de Kosovo: el 2 de juliol, mentre la població sèrbia ratifica en un referèndum les reformes constitucionals aprovades l'any anterior, 114 diputats albanokosovars aproven la independència de Kosovo en relació amb Sèrbia. D'aquesta manera, Kosovo es convertiria en una república membre de la Federació Iugoslava, però, tres dies després, l'Assemblea sèrbia dissol la kosovar.

El 7 de setembre, 111 diputats de la clausurada Assemblea kosovar es reuneixen a la població de Kaçanik i proclamen la Constitució de la República de Kosovo. Setmanes després, l'entrada en vigor de la nova Carta Magna sèrbia és rebuda amb una onada de vagues a Kosovo. Moltes de les persones que s'han adherit a les mobilitzacions no podran recuperar els seus llocs de treball. Els albanokosovars ratifiquen, amb un referèndum *il·legal*, la Constitució de Kaçanik, que dona lloc a la formació d'un Govern provisional encapçalat per Bujar Bukoshi. El 22 d'octubre, Albània reconeix el nou Estat independent de Kosovo, que el desembre sol·licita el reconeixement per part de la Comunitat Europea. Però Brussel·les ignora la demanda perquè Kosovo no gaudeix d'estatus de república –és a dir, la possibilitat de secessionar-se– dins la Federació Iugoslava.

Les guerres iugoslaves i la resistència pacífica

Els intents secessionistes de Kosovo s'emmarquen en el context d'una Federació Iugoslava on s'inicia un procés de

desintegració provocat per la voluntat de Milosevic d'imposar l'hegemonia sèrbia en el país. Després de les primeres eleccions multipartidistes, l'any 1991, Eslovènia primer i, posteriorment, Croàcia, proclamen la seva independència. A Eslovènia els combats duren deu dies i produeixen poques víctimes, però la guerra esclata a Croàcia, on viu una important població sèrbia, i a Bòsnia i Hercegovina, que també ha declarat la independència. Tant Sèrbia com Croàcia reclamen els seus "drets" sobre Bòsnia; els croats d'aquesta república reben el suport militar de Croàcia, i els serbo-bosnians, de la Sèrbia de Milosevic. La guerra enfronta croates, sèrbis i musulmans. El 1993, les forces sèrbies, que ja controlen el 70% del país, assetgen Sarajevo, seu del Govern bosnià d'Alia Itzebegovic. A la vegada, s'estenen les pràctiques de "neteja ètnica" per tal de crear zones ètnicament homogènies, que afecten sobretot la població musulmana.

Paral·lelament, a Kosovo, el maig de 1992, se celebren eleccions parlamentàries i presidencials, declarades il·legals per Belgrad. L'Aliança Democràtica de Kosovo obté 96 dels 130 escons, i el seu líder, Ibrahim Rugova, partidari de la lluita pacífica, és elegit president. Setmanes després, la policia sèrbia rodeja l'edifici on s'ha de reunir el Parlament i impedeix que s'hi celebrin les sessions. A finals d'agost, la Conferència Internacional sobre l'Antiga Iugoslàvia organitzada per l'ONU a Londres afirma la intenció, acceptada per les autoritats sèrbies, de "restaurar plenament els drets civils i constitucionals dels habitants de Kosovo i Voivodina". Així doncs, el novembre, la Conferència per a la Seguretat i la Cooperació a Europa (CSCE) estableix missions de llarga durada a Kosovo, Voivodina i Sandjak, però el juliol de 1993 Belgrad, suspès com a membre de la CSCE, denega la renovació dels mandats.

Dels acords de Dayton a l'escalada bèl·lica

Després dels atacs aeris de l'OTAN contra les forces serbobosnianes a Bòsnia i Hercegovina (agost-setembre del 1995), Milosevic, que ja el 1994 s'havia desentès formalment del serbis de Bòsnia, adquireix un paper preponderant com a interlocutor davant de la comunitat internacional en les converses de pau. Els acords de pau de Dayton (EUA), el novembre de 1995, no esmenten la situació a Kosovo, raó per la qual alguns grups d'albanokosovars qüestionen els resultats de la política de resistència pacífica d'Ibrahim Rugova.

L'any 1997 apareix per primera vegada públicament l'Exèrcit d'Alliberament de Kosovo (EAK), amb atacs a comissaries i a vehicles de la policia, així com un atemptat amb cotxe bomba contra el degà de la Universitat de Prístina. Durant el primer semestre de l'any, a causa de les revoltes a Albània provocades per la crisi de les *piràmides* financeres, despereixen fins a 800.000 armes, moltes de les quals van a parar a Kosovo. El mes d'octubre, se celebra una manifestació massiva d'estudiants albanokosovars a Prístina, en el que es considera que és el primer acte públic de reivindicació albanokosovar que desafia el lideratge del pacifista Ibrahim Rugova.

La crisi a Kosovo s'accelera a partir del febrer de 1998, quan un tiroteig entre l'EAK i les forces sèrbies causa la mort d'uns 25 albanokosovars i 4 serbis. És l'incident més important registrat des del final de la guerra a Bòsnia i Hercegovina, el 1995. El 5 de març, 20 presumptes membres de l'EAK moren en una nova ofensiva sèrbia a la regió de Drenica, a Kosovo. És l'inici d'una vasta operació repressiva contra els albanokosovars, durant la qual Belgrad envia a Kosovo unitats militars i de la policia. Unes 70.000 persones fugen dels combats cap a Albània i Montenegro, i l'EAK apareix, cada cop més, com un element incontrolable. Mentre la comunitat internacional multiplica les pressions sobre les dues parts perquè dialoguin, serbis i albanokosovars es radicalitzen. L'EAK arriba a controlar entre el 30% i el 40% de la província, però el mes d'agost les forces sèrbies llancen un atac massiu que debilita la guerrilla i la deixa sense el seu bastió més important, la població de Junik.

Els combats entre els pocs milers de combatents albanokosovars i els aproximadament 40.000 policies i militars serbis provoquen l'èxode de més de 200.000 persones. A la tardor, quan les principals carreteres i ciutats de Kosovo ja són una altra vegada sota control serbi, la població civil es converteix en víctima de la "neteja ètnica", mitjançant l'assassinat de petits grups d'albano-

Slobodan Milosevic a Prístina, en plena campanya electoral el juny de 1997.

kosovars per tal de convèncer els refugiats que s'amaguen a les muntanyes i als boscos que no tornin als seus pobles.

Davant de l'augment de la tensió, el Consell de Seguretat de l'ONU adopta, el setembre, la resolució 1199 i, implícitament, amenaça Belgrad amb l'ús de la força. Menys d'un mes després, l'OTAN dona als seus comandaments militars l'"ordre d'actuació" contra la República Federal de Iugoslàvia, però la suspèn quan les forces sèrbies comencen a retirar-se de Kosovo i es permet l'entrada de 1.500 observadors de l'Organització per a la Seguretat i la Cooperació a Europa (OSCE). Malgrat la presència dels observadors, el gener de 1999 l'Exèrcit i la policia intensifiquen els atacs a Kosovo i conquereixen la població de Racak, on assassinen 45 albanokosovars. Paral·lelament, Milosevic segueix amb la seva política de liquidació dels últims mitjans de comunicació independents a Sèrbia, fet que culmina amb el tancament de Ràdio B92 el 24 de març.

El Grup de Contacte, format per Rússia, els EUA, França, Anglaterra, Alemanya i Itàlia, convoca serbis i albanesos a unes converses de pau a Rambouillet (França).

El mediador nord-americà Christopher Hill adverteix a Milosevic que si no fa concessions s'haurà d'enfrontar amb atacs aeris. Després de molts estira-i-arrosses ("no abandonarem Kosovo, encara que ens bombardegim", diu Milosevic), el 23 de febrer les potències del Grup de Contacte exigeixen un alto el foc i asseguruen que s'ha arribat a un acord que estableix una àmplia autonomia per a Kosovo. El 15 de març, les converses de pau continuen a París. La delegació albanokosovar, constituïda per representants de l'EAK i dels moderats d'Ibrahim Rugova, firma l'acord de pau, però la delegació iugoslava boicoteja l'acte i Rússia es nega a firmar com a testimoni. Els observa-

dors de l'OSCE es retiren de Kosovo, mentre que l'Exèrcit iugoslau envia reforços a la zona. L'enviat nord-americà per als Balcans, Richard Holbrooke, arriba a Belgrad en un últim intent de convèncer Milosevic perquè accepti l'acord, però el Parlament serbi rebutja la proposta de l'OTAN d'enviar tropes pacificadores a Kosovo.

El fracàs de la diplomàcia obre la via dels atacs aeris, que finalment comencen el 24 de març del 1999. ■

Fonts: *Keesing's record of world events*, 1998; *RFE/RL research report*, 1998; *Transitions*, 1998; *ICG Report on Kosovo*, International Crisis Group, 1998; Hautin-Guiraut, D. (1999) "Kosovo, dix ans d'affrontements", *Le Monde*, 26 mars.

A Internet: news.bbc.co.uk; www.un.org; www.osce.org; www.intl-crisis-group.org; www.republic-kosova.org; www.kosovo.com; www.kosovainfo.com.

Un pediatra y un grupo de jubilados ayudan a excarcelar a dos médicos condenados a 22 años por curar a un enfermo.

Sea cual sea tu edad o profesión, puedes hacer posible que la defensa de los derechos humanos sea una realidad. Amnistía Internacional permite que tu voz se oiga. Que tu esfuerzo sea útil. Hazte socio y colabora con tu aportación económica o tu trabajo.

Amnistía Internacional
 P-045
 C/ Fernando VI, 8 1ª Izda.
 28004 MADRID
 teléfono 91 310 12 77

DCIDOB 69. **Kosovo.**

Cronologia internacional.

Cronologia internacional

de novembre de 1998 a febrer de 1999

Novembre

1. Autoritat Nacional Palestina. El president àsser Arafat ordena l'arrest de Ahmed Yasin, cap espiritual i polític del moviment fonamentalista palestí Hamàs.

2-5. Amèrica Central. L'huracà Mitch causa 13.000 morts, milers de desapareguts i més de tres milions de damnificats al seu pas per Hondures, Nicaragua, El Salvador, Guatemala i Belice. Moltes de les infraestructures i vivendes d'aquests països han quedat destròssades. A Hondures, per exemple, l'huracà ha devastat el 70% del territori.

4. Espanya/Xile. El jutge Baltasar Garzón proposa al Govern espanyol que sol·liciti a les autoritats britàniques l'extradició de l'exdictador xilè Augusto Pinochet, a qui acusa de delictes de genocidi, terrorisme i tortura.

5. EUA. Els republicans perden les eleccions al Congrés, que han esdevingut un referèndum sobre el comportament del president demòcrata Bill Clinton en l'"afer Lewinsky".

6. Xile/Regne Unit. La fiscalia anglesa nega que Pinochet tingui immunitat, perquè va violar la Constitució xilena.

7. Autoritat Nacional Palestina/Israel. Dos suïcides de Hamàs fan esclatar un cotxe bomba a Jerusalem i provoquen 24 ferits. Aquest atemptat fa perillar l'acceptació dels acords de pau de Wye Plantation, signats el 23 d'octubre passat.

Colòmbia. El Govern encapçalat pel president Andrés Pastrana inicia el diàleg amb les FARC (Forces Armades Revolucionàries de Colòmbia).

9. Portugal. Els portuguesos refusen en referèndum el projecte socialista de dividir el país en vuit regions administratives.

Amèrica Central. Diversos països de la zona demanen la condonació del deute extern per tal de superar els devastadors efectes econòmics provocats pel pas de l'huracà Mitch.

França. El 71,87% del cens ha votat afirmativament a la proposta que aquest territori tingui autonomia respecte França durant un període d'entre 15 i 20 anys.

11. EUA/Iraq. Els Estats Units acceleren el desplegament de les seves forces militars al golf Pèrsic i adverteixen Iraq que ha de complir amb les exigències internacionals de cooperar amb els inspectors de desarmament de les Nacions Unides.

13. França/Xile. El Govern francès demana al Regne Unit l'extradició d'Augusto Pinochet.

15. Indonèsia. Milers d'indonesis ataquen l'Exèrcit en venjança per les darreres víctimes provocades en les manifestacions en favor del procés democratitzador. Els enfrontaments recorden els que, el maig passat, van provocar la caiguda del règim del general Suharto, després d'haver produït 1.200 morts.

16. EUA/Iraq. El president nord-americà, Bill Clinton, anul·la l'atac que tenia previst dur a terme contra Iraq però manté el dispositiu bèl·lic a la zona del Golf. La suspensió de l'acció militar pretén persuadir el líder iraquí que autoritzi les inspeccions de l'ONU al seu territori per destruir l'armament de destrucció massiva iraquí.

Kurdistan/Itàlia. Milers de kurds provinents d'arreu d'Europa es manifesten a Roma per exigir la llibertat del líder del Partit dels Treballadors Kurds (PKK), Abdalà Ocalan, retingut per les autoritats italianes a l'espera de ser extradit a Turquia.

19. Veneçuela. La possibilitat d'una victòria de l'exmilitar colpista Hugo Chávez mobilitza els dos partits històrics del país, Acció Democràtica (AD) i el socialcristià Copei, que intenten buscar un candidat comú que pugui fer front Chávez en les eleccions legislatives de desembre.

20. Autoritat Nacional Palestina/Israel. El Govern conservador del primer ministre israelià, Benjamin Netanyahu, compleix el que s'havia establert als acords de Wye Plantation i aprova la primera fase de la retirada de l'Exèrcit d'Israel del 2% de Cisjordània i el traspàs a l'Autoritat Palestina.

21. Kurdistan/Itàlia. Abdalà Ocalan, líder del Partit dels Treballadors del Kurdistan (PKK), detingut des de fa una setmana a la capital italiana, és alliberat per decisió del Tribunal d'Apel·lació de Roma. Els magistrats refusen així la petició d'extradició demanada per Turquia.

22. Federació Russa. Commoció al país per l'assassinat a trets de la diputada reformista Galina Staravóitova, aspirant a la presidència.

23-24. Indonèsia. Milers d'extremistes musulmans ataquen esglésies catòliques i provoquen sis morts. Acusen els cristians d'haver-se enriquit durant el règim dictatorial de Suharto.

24. Iraq. Izzat Ibrahim, vicepresident del Consell de la Revolució Iraquià i "número dos" del règim iraquí, surt il·lès d'un atac amb granades de mà a la localitat de Kerbala, ciutat santa del xiisme.

Mèxic. Fracassen les converses de pau entre l'Exèrcit Zapatista d'Alliberament Nacional (EZLN) i la Comissió de Concòrdia i Pacificació (Cocopa), que agrupa els principals partits mexicans.

25. Argentina. L'excip de la Marina argentina, Emilio Massera, queda en situació de presó preventiva, acusat del segrestament i desaparició de dos nens a la maternitat clandestina de l'Escola de Mecànica de l'Armada (ESMA).

Albània. Els albanesos aproven en referèndum de forma massiva la nova Constitució postcomunista. El líder de l'oposició, Sali Berisha, denuncia manipulació dels resultats i demana un avançament de les eleccions generals.

26. Xile/Regne Unit. Els jutges del comitè judicial de la Cambra dels Lords decideixen per una majoria de tres contra dos revocar la immunitat a Augusto Pinochet, perquè entenen que els crims contra la humanitat dels quals el jutge Baltasar Garzón acusa l'exdictador xilè no estan emparats per les lleis britàniques. D'aquesta manera, es permet una possible extradició de Pinochet a Espanya per tal de ser jutjat. Per la seva part, el president de la República de Xile, Eduardo Frei, convoca el Consell de Seguretat Nacional i anuncia la seva intenció de lluitar contra aquesta decisió judicial.

29. República Democràtica del Congo. Els principals països implicats en el conflicte del Congo arriben a un acord d'alto el foc a París. L'acord s'aconsegueix en una reunió promoguda pel secretari general de l'ONU, Kofi Annan, a la qual assisteixen el president de la RDC, Laurent Kabila

la; el de Rwanda, Pasteur Bizimungu; el de Zimbabwe, Robert Mugabe; i el d'Uganda, Yoweri Museveni.

Desembre

1. Sàhara Occidental. El Front Polisari accepta la proposta de Nacions Unides per incloure 65.000 persones més en el procés d'identificació de votants per al referèndum sobre el futur del Sàhara Occidental. El vot d'aquestes persones, integrades en tres tribus, podria inclinar-se a favor de l'annexió del territori a Marroc.

2. Canadà/Quebec. Els independentistes del Partit Quebequès (PQ) tornen a guanyar les eleccions regionals del Quebec, però no aconsegueixen la majoria necessària per convocar un altre referèndum per a l'autodeterminació. El PQ de Lucien Bouchard obté un 43,6% del vots i 75 diputats a la cambra regional, mentre que els Liberals de Jean Chretien obtenen un 42,9% dels vots i 48 diputats.

3. Bòsnia i Hercegovina. Tropes nord-americanes de la Força d'Estabilització de l'OTAN (SFOR) detenen un general serbobosni Radislav Krstic, acusat pel Tribunal Internacional de La Haia de genocidi i crims de guerra.

4. Israel. El primer ministre, Benjamin Netanyahu, congela la retirada de tropes de Cisjordània estipulada pels acords Wye Plantation (EUA). Netanyahu posa tres condicions a l'asser Arafat: la renúncia a proclamar la independència de l'Estat palestí, el final dels incidents i el manteniment a la presó dels palestins acusats de delictes de sang.

Algèria. Una bomba mata 14 persones i provoca 24 ferits en un mercat a la ciutat de Jemis Miliana, a 130 quilòmetres d'Alger. Els últims quatre dies han mort 37 persones a conseqüència de la violència terrorista, dues setmanes abans del Ramadan.

República Federal de Iugoslàvia. El president de Iugoslàvia, Slobodan Milosevic, desencadena una purga dels seus possibles rivals a l'Exèrcit i als serveis secrets.

5. EUA. La secretària d'Estat dels EUA, Madeleine Albright, admet que el seu país va cometre "un terrible error" quan va ajudar les dictadures llatinoamericanes durant la Guerra Freda. Albright reconeix que Washington es va equivocar quan va donar suport al cop d'Estat de Xile que va dur Augusto Pinochet al poder.

Alemanya/UE. Alemanya renuncia a demanar la rebaixa o la supressió dels fons de cohesió durant la seva presidència de la Unió Europea, de gener a juliol de 1999.

6. Taiwan. El Partit Kuomintang, en el poder des de fa cinquanta anys, amplia la majoria absoluta en el Parlament a les eleccions legislatives i treu l'alcaldia de la capital, Taipei, a un dels líders més carismàtics del l'oposició, Chen Shui-Ban.

7. Veneçuela. L'excolpista Hugo Chávez guanya les eleccions presidencials amb un 56% dels vots, davant d'Henrique Salas, que n'obté un 39,7%. Chávez, que acaba amb quatre dècades de bipartidisme, promet una "nova república" i anuncia la implantació de programes per reduir el deute extern.

Israel. Més de 2.000 presos polítics palestins es declaren en vaga de fam per exigir que se'ls alliberi, una setmana abans de la visita a la regió del president dels EUA, Bill Clinton.

8. Veneçuela. El nou president Hugo Chávez anuncia que convocarà un referèndum sobre l'elecció d'una Assemblea Constituent que doni pas a una "democràcia participativa".

9. Txetxènia. Trobats en una carretera els caps sense cos de tres britànics i dos novazelandesos segrestats el 3 de desembre a la capital, Grozni, on instal·laven un sistema de telefonia mòbil.

10. Regne Unit. El ministre d'Interior britànic, Jack Straw, autoritza l'extradició d'Augusto Pinochet a Espanya, perquè sigui jutjat de tots els delictes de què se l'acusa, excepte genocidi i assassinat. L'autorització obliga Pinochet a comparèixer el dia 11 de desembre davant d'un tribunal londinenc. El president de Xile, Eduardo Frei, crida l'ambaixador xilè a Londres, i l'Exèrcit es declara "commocionat".

11. França. Es clausuren les celebracions del 50 aniversari de la Declaració Universal dels Drets Humans. Representants d'Organitzacions no Governamentals de més de cent països aproven la Declaració de París, que denuncia "la persistència d'un menyspreu per als drets humans".

Espanya/Xile/Regne Unit. El jutge Baltasar Garçon processa Augusto Pinochet per genocidi, terrorisme i tortura, confirma l'ordre de detenció contra l'exdictador i demana l'embargament dels seus comptes a Suïssa i Luxemburg.

13. Àustria/UE. Conclou la cimera de caps d'Estat i de Govern a Viena, dedicada a debatre la reforma del finançament de la Unió Europea per al període 2000-2006. Els quinze anuncien que la pugna financera entre aquells que volen reduir la seva contribució, com Alemanya, i els que volen que els fons de solidaritat es mantinguin, com Espanya, queda aplaçada fins a la cimera extraordinària del mes de març.

15. Autoritat Nacional Palestina. El president dels EUA, Bill Clinton, visita Israel i els territoris administrats per l'Autoritat Palestina. Clinton desfila amb l'asser Arafat davant de tropes palestines i saluda la bandera palestina. L'Autoritat Palestina accepta que Israel té dret a existir com a nació dins el territori del que, fins al 1948, va ser Palestina.

Puerto Rico. En un referèndum no vinculant, la majoria dels porto-riquenys rebutja incorporar-se als EUA com un estat més.

17. EUA/Iraq. Les forces aèries i navals dels EUA al golf Pèrsic ataquen Iraq amb míssils de llarg abast, sense cap advertència prèvia i sense l'autorització de l'ONU. Bill Clinton dona l'ordre d'atacar basant-se en un informe del cap de l'equip d'inspecció de l'ONU, l'australià Richard Butler, que assegura que Iraq no ha complert els compromisos anteriors. L'atac, que compta amb el suport del Regne Unit, coincideix amb l'inici del debat al Congrés dels EUA sobre el procés de destitució de Clinton.

Itàlia. El Tribunal d'Apel·lació de Roma deixa en llibertat Abdalà Ocalan, líder del Partit dels Treballadors del Kurdistan (PKK).

18. EUA/Iraq. Els EUA llancen un nou atac, més llarg i contundent que el primer, contra objectius a Bagdad i altres poblacions de Iraq,

Regne Unit/Xile. El Tribunal d'Apel·lació dels Lords decideix, per unanimitat, anul·lar la decisió anterior que aixecava la immunitat a Augusto Pinochet. El Tribunal considera que un dels jutges que va intervenir en la sentència, lord Hoffman, no havia d'haver format part d'aquell tribunal, perquè estava relacionat amb Amnistia Internacional, una de les parts en el judici. Un altre tribunal format per cinc jutges haurà de debatre la immunitat de l'exdictador xilè a partir del 18 de gener.

19. EUA/Iraq. Els EUA ataquen per tercer dia consecutiu l'Iraq. L'Estat Major nord-americà reconeix que no s'han complert tots els objectius.

20. EUA. La Cambra de Representants vota a favor de l'impeachment (destitució) del president Bill Clinton, acusat de perjuri i d'obstrucció a la justícia. Clinton s'haurà de sotmetre a un judici al Senat, en el qual els senadors, en el paper de jutges, votaran a favor o en contra de la destitució del president.

21. Federació Russa/Índia. El primer ministre rus, Evgueni Primakov, comença una visita oficial a l'Índia per tal de reforçar els lligams amb el seu principal aliat a la regió i important mercat per al seu armament.

22. Israel. El Parlament s'autodissol i convoca eleccions anticipades.

Xina. Dos dels principals dissidents de l'opositor Partit Democràtic Xinès són condemnats a 13 i 11 anys de presó, després d'un judici sumaríssim sense dret a defensa.

24. Bèlgica. El Tribunal Suprem condemna l'antic secretari general de l'OTAN i ministre d'Economia de Bèlgica, Willy Claes, a tres anys de presó. Claes ha estat condemnat per "corrupció passiva", ja que va conèixer i tolerar un suborn de 50.000 milions de pessetes, entregades per una empresa italiana per aconseguir un contracte de venda de 46 helicòpters a Bèlgica a finals dels anys 80.

25. República Federal de Iugoslàvia. El president, Slobodan Milosevic, trenca l'alto el foc firmat el mes d'octubre i les tropes sèrbies ataquen posicions de la guerrilla albanokosovar a la regió de Podujevo, al nord de Kosovo.

Xina. 214 dissidents inicien una vaga de fam de cent dies per protestar contra les detencions i condemnes sumaríssimes contra tres dirigents del Partit Demòcrata Xinès.

27. Iraq. El Govern de Saddam Hussein trenca les seves relacions amb Nacions Unides. Iraq prohibeix oficialment que els avions comercials utilitzats per l'ONU aterrin a Bagdad i anuncia que no acceptarà el retorn dels inspectors de desarmament de la UNSCOM.

28. República Federal de Iugoslàvia. Les forces especials sèrbies bombardegen nou poblacions al nord de Kosovo.

29. Iraq/EUA. Quatre militars iraquians morts i set ferits després que avions nord-americans llancesin míssils contra una bateria antiaèria al nord de l'Iraq, en resposta als trets d'Iraq contra els aparells aèris. L'atac és el primer incident amb víctimes des dels bombardejos que van tenir lloc fa vuit dies.

Algèria. Setze persones moren en atemptats comesos per un grup armat a la població d'Ain Defla, a 150 quilòmetres al sud-oest d'Alger.

31. Colòmbia. 70 morts, com a mínim, és el resultat dels enfrontaments entre les Forces Armades Revolucionàries de Colòmbia (FARC) i el grup paramilitar Autodefenses Unides de Colòmbia, a la selva de Paramillo, al departament de Córdoba.

1999

Gener

3. Brasil. El president Fernando Henrique Cardoso pren possessió del seu càrrec i anuncia un pla d'ajustament fiscal que preveu un augment dels impostos i la retallada de les despeses. El pla forma part del compromís del Govern brasiler amb el Fons Monetari Internacional (FMI) per poder rebre un ajut internacional de 41.500 milions de dòlars (6 bilions de pesetes).

Algèria. Vint-i-dues persones d'una família de ramaders, assassinades a 440 quilòmetres al sud-est d'Alger. És l'atemptat més greu que s'ha produït durant aquest Ramadan.

4. ONU/Angola. Nacions Unides decideix retirar el seu personal del centre d'Angola, després que el passat dia 2 un míssil va abatere el segon avió de l'organització en dues setmanes. Es desconeixen on paren els possibles supervivents. D'altra banda, les dues parts en conflicte, la guerrilla de l'UNITA i el Govern, qualifiquen d'"ingerència estrangera" la mediació de Nacions Unides.

6. EUA/Cuba. El president nord-americà, Bill Clinton, autoritza la venda d'aliments a particulars cubans i la creació d'un servei de correu directe entre tots dos països. També dona permís perquè es pugui volar a l'illa des de tot els EUA i perquè un equip de beisbol, els Orioles de Baltimore, juguin contra una selecció cubana. És la "diplomàcia del beisbol."

EUA/Iraq. Avions iraquians i nord-americans s'enfronten per primera vegada des de 1992 en una zona d'exclusió. Avions dels EUA han llançat sis míssils contra dotze avions iraquians que havien violat l'espai d'exclusió aèria del sud d'Iraq. D'altra banda, el president d'Iraq, Saddam Hussein, exhorta els àrabs que se sublevin contra els dirigents que "col·laboren amb els enemics".

República Democràtica del Congo. Les tropes rebels assassinen 500 civils a la regió de Kivu Sud, a l'est del país, segons una informació de Misna, agència de notícies de missioners catòlics.

7. EUA/Iraq. Els diaris *The Washington Post* i *The Boston Globe* revelen que els inspectors de desarmament de Nacions Unides a Iraq van espigar per als EUA. Els esmentats diaris assenyalen l'existència d'un informe intern de Nacions Unides que assegura que el cap de la missió, l'australià Richard Butler, i alguns dels seus subordinats van ajudar a instal·lar un sistema clandestí d'escoltes electròniques per interceptar i enregistrar converses militars i polítiques iraquianes. Butler ho desementeix i el secretari general, Koffi Annan, afirma que no té proves de les acusacions.

8. Colòmbia. El líder de la guerrilla de les Forces Armades Revolucionàries de Colòmbia (FARC), Manuel Marulanda, no assisteix a la cita amb el president del país,

Andrés Pastrana, en la reunió entre guerrilla i Govern que ha de fixar l'inici de les converses de pau.

EUA. S'inicia el judici del procés de destitució contra el president Bill Clinton al Senat.

10. Bòsnia i Hercegovina. Soldats francesos de les forces de pacificació de l'OTAN maten el presumpte criminal de guerra serbi Dragan Gagovic.

11. Colòmbia. Els paramilitars han assassinat com a mínim cent civils els últims quatre dies, acusant-los de col·laborar amb la guerrilla. D'altra banda, la guerrilla de les FARC allibera una cooperant espanyola després d'un mes de segrest.

Kazajstan. L'exlíder comunista Nursultan Nazarbàiev, elegit president amb un 80% dels vots i un mandat de set anys. L'OSCE anuncia que els comicis no són democràticament homologables.

12. Turquia. El socialdemòcrata Bulent Ecevit es converteix en primer ministre, amb l'encàrrec de dur el país a les eleccions del mes d'abril.

15. UE. El Parlament rebutja la moció de censura contra la Comissió Europea per 293 vots contra 232. Tot i així, es decideix que la Comissió quedi sotmesa a la tutela i el control d'un comitè d'experts, que examinarà els casos denunciats de frau, mala gestió i nepotisme.

17. República Federal de Iugoslàvia/Kosovo. Les tropes sèrbies executen 39 civils albanesos al sud de Kosovo. Un dia abans, a la mateixa zona, 15 guerrillers albanesos de l'Exèrcit d'Alliberament de Kosovo (EAK) van morir després d'una ofensiva sèrbia.

18. Iran. Assassinades tres persones relacionades amb el món de la cultura i de tendència liberal. Aquests assassinats s'afegeixen a dos morts més i un desaparegut també liberals. Les denúncies per amenaça de mort contra periodistes i intel·lectuals han augmentat.

20. República Federal de Iugoslàvia/Kosovo. L'OTAN i els EUA amenacen el president iugoslau, Slobodan Milosevic amb un atac militar si aquest no accepta les exigències de la comunitat internacional. L'exigència principal és que Milosevic anul·li l'ordre d'expulsió dictada dilluns passat contra el cap de la missió d'observadors de l'OSCE, el nord-americà William Walker.

23. Romania. El Govern romanès arriba a un acord amb els 10.000 miners que havien arribat a 200 km de Bucarest, després de cinc dies de marxa i d'enfrontar-se amb la policia. Els treballadors exigien un augment salarial i la congelació del pla del Govern per tancar les mines no rendibles de la vall de Jiu.

24. Angola. Els observadors de Nacions Unides abandonen el país després d'haver fracassat en el procés de pau. L'ONU hi ha gastat més de 1.200 milions de dòlars.

26. Jordània. El rei Hussein nomena hereu del tron de Jordània el seu fill gran Abdalà. Dos dies abans, havia retirat al seu germà Hassan el títol de príncep hereu de Jordània, que li havia estat atorgat l'any 1965. Hassan ha governat el país durant els últims sis mesos, mentre el rei era hospitalitzat als EUA. En una carta, el rei acusa el seu germà d'abocar Jordània al cop d'estat durant la seva absència.

Mèxic. Joan Pau II acaba la seva visita a Mèxic proclamant un missatge d'unitat de tot el continent americà i propugnand el mestissatge de races.

28. Indonèsia. El Govern d'Indonèsia accepta per primera vegada considerar la independència del Timor Occidental i anuncia que el líder timorès José Xanana Gusmao sortirà de la presó i quedarà sota arrest domiciliari.

29. Colòmbia. El Govern militaritza la regió d'Armènia per frenar l'onada de saquejos i violència que pateix la regió després del terratrèmol que, dos dies abans, va provocar més de 700 morts, 3.000 ferits i 400.000 damnificats.

30. República Federal de Iugoslàvia/Kosovo. Els ministres d'Afers Estrangers dels països del Grup de Contacte (França, Regne Unit, Estats Units, Itàlia, Rússia i Alemanya) donen un ultimàtum al Govern iugoslau de Slobodan Milosevic: si en el termini de tres setmanes no es negocia una solució pacífica per a Kosovo, intervindran militarment. Al mateix temps, la policia sèrbia mata 34 albanesos kosovars a Rogovo, a prop de la frontera amb Albània.

Indonèsia/Timor Oriental. El líder de la guerrilla independentista de Timor Oriental, Xanana Gusmao, fa una crida a l'alto el foc. La proposta del Govern de Jakarta d'oferir l'autonomia a l'antiga colònia portuguesa i, fins i tot, obrir les portes a una futura independència provoca tensions entre independentistes i proindonesis.

Febrer

2. Iran. S'inicien les celebracions per als 20 anys de la Revolució Islàmica a Iran. Els actes commemoratius duren 11 dies i inclouen un concert de música pop. La celebració té lloc en plena pugna interna entre els clergues liberals i aperturistes i l'oposició conservadora.

3. República Federal de Iugoslàvia. L'Exèrcit d'Alliberament de Kosovo (EAK), la guerrilla que lluita per a la independència de la província sèrbia, anuncia que enviarà una delegació a les converses sobre el futur del territori que s'han de celebrar a partir del dia 6 a Rambouillet, a França. Les converses han estat convocades pels sis països del Grup de Contacte, i el Govern de Iugoslàvia també hi ha estat cridat, tot i que encara no ha decidit si hi anirà. L'OTAN ha amenaçat amb una intervenció armada si Iugoslàvia no hi participa.

Veneçuela. El nou president, l'extinent coronel colpista Hugo Chávez, convoca un referèndum constituent com a primer pas en la seva revolució bolivariana. Chávez jura el seu càrrec "sobre una constitució moribunda".

5. República Federal de Iugoslàvia. El Parlament serbi resol per majoria absoluta enviar una delegació negociadora a la cimera per a la pau a Kosovo de Rambouillet. La comunitat internacional exigeix al president iugoslau, Slobodan Milosevic, que torni a Kosovo l'autonomia política que ell mateix va abolir l'any 1989.

Alemanya. El primer banc mundial, el Deutsche Bank, revela que durant la Segona Guerra Mundial va finançar el camp d'extermini d'Auschwitz. El banc presta-

va diners a les empreses dedicades a la construcció de camps de concentració, on el règim nazi va exterminar més d'un milió i mig de persones. La notícia arriba en el moment en què l'entitat ha de fer front a reclamacions milionàries pels danys soferts per les víctimes de l'holocaust.

7. UE. Un informe del Tribunal de Comptes sosté que la Comissió Europea ha gestionat de forma irregular 101.495 milions de pessetes atorgats a Rússia i a altres països de l'est d'Europa en concepte d'ajuts per garantir la seguretat de les centrals nuclears.

8. Etiòpia/Eritrea. Els dos països més pobres d'Àfrica, Eritrea i Etiòpia, s'enfronten, des de fa dos dies, a la frontera de Badme, a l'oest. Tots dos països parlen de "centenars de morts", i ignoren l'exigència de l'ONU d'un alto el foc immediat.

9. Jordània. El rei Hussein, mort abans d'ahir després de dos dies d'agonia, és enterrat en presència de més de cinquanta caps d'Estat. La cerimònia permet que enemics irreconciliables com ara el president de Síria, Hafez el Assad, i el primer ministre d'Israel, Benjamin Netanyahu, se saludin. Abdalà II, el fill gran de Hussein, es converteix en el quart monarca de la dinastia haiximita. El nou rei, que té 37 anys, està casat amb una palestina i no té cap experiència en l'administració de l'Estat, nomena hereu el príncep Hamzeh, favorit de Hussein i primogènit del matrimoni d'aquest amb la seva última esposa Noor.

11. Síria. En un referèndum, Hafez el Assad és reelegit president fins al 2006, amb el 99,98% dels vots, el suport dels sis partits autoritzats i l'absència de l'oposició. El Assad iniciarà així el seu cinquè mandat des que l'any 1970 va accedir al poder amb un cop d'estat.

12. Xina/Taiwan. Xina desplega més de cent míssils balístics a les seves províncies de l'estret de Formosa, davant de Taiwan. Segons fonts diplomàtiques, el desplegament és la resposta de Pequín als plans nord-americans de crear a la zona un sistema antimíssils per protegir els seus aliats a la zona.

13. EUA. El senat nord-americà absol Bill Clinton de les dues acusacions de què era objecte per part de la Cambra de Representants, en el segon procés de destitució fet a un president en tota la història dels Estats Units. Els senadors sentencien, per 55 vots contra 45, que el president no va cometre perjuri quan va declarar davant del gran jurat sobre les seves relacions amb la becària Monica Lewinsky. En la votació sobre si Clinton havia obstruït la justícia hi ha empat. La sentència posa punt final a l'afer que ha condicionat la política nord-americana i internacional durant els últims 13 mesos.

15. Israel. Més de 250.000 ultraortodoxos jueus demanen a Jerusalem la supremacia de les lleis religioses per damunt de les laiques, en la manifestació religiosa més important de la història d'Israel.

Sierra Leone. Un informe de l'ONU denuncia que les tropes africanes d'interposició (Ecomog) a Sierra Leone, la majoria de les quals són nigerianes, violen sistemàticament els Drets Humans. L'informe assenyala que darrerament s'han produït desenes d'execucions sumàries als carrers de la capital, Freetown, en una guerra que ja fa set anys que dura.

16. EUA/Iraq. Estats Units ataquen el nord i el sud d'Iraq des de Turquia, mentre el viceprimer ministre iraquí, Tareq Aziz, visitava Turquia per convèncer el Govern d'Ankara que impedisís la utilització per part d'Estats Units de la base de Incirlik, al sud del país. L'atac provoca cinc morts civils i 22 ferits.

17. Turquia/Kenya. El líder guerriller del Partit dels Treballadors Kurd (PKK), Abdalà Ocalan, és detingut a Kenya després d'una llarga fugida per diversos països, en una operació secreta duta a terme pels serveis d'espionatge i per l'Estat Major de l'Exèrcit turc. La detenció provoca una onada de protestes violentes a vint ciutats europees, on exiliats kurds ocupen edificis diplomàtics. Ankara anuncia que es posarà Ocalan a disposició de la justícia, acusat de delictes de terrorisme i de traïció.

Uzbekistan. Tretze morts i 128 ferits és el resultat d'un atemptat a la capital, Tashkent, dirigit contra el president de la república, Islam Karimov, que en surt il·lès.

19. Alemanya. Tres kurds moren i 14 resulten ferits pels trets del personal de seguretat del Consolat d'Israel a Berlín, quan tractaven d'entrar-hi. Els incidents s'emmarquen en l'onada de protestes contra la detenció del líder kurd Abdalà Ocalan.

20. Xile/Vaticà. El Vaticà reconeix que va donar un "pas diplomàtic" a favor del general Augusto Pinochet, detingut a Londres des del passat 16 d'octubre a petició de les autoritats espanyoles.

21. República Federal de Iugoslàvia/Kosovo. Les negociacions de pau a Kosovo entre albanokosovars i serbis, que des de fa dues setmanes tenen lloc al castell de Rambouillet (París) i que estan controlades pel Grup de Contacte, es prorroguen tres dies més, després del fracàs inicial. Mentrestant, l'OTAN manté l'amenaça d'una operació de càstig contra objectius militars serbis si el president de Iugoslàvia, Slobodan Milosevic, rebutja l'acord.

Iraq. L'assassinat del màxim líder religiós de la comunitat xiïta d'Iraq, l'aiatol·là Mohamed Sadek al Sadr, provoca una onada de protestes a nombroses ciutats. Segons l'oposició a l'exili, els disturbis han provocat morts i ferits.

22. Índia/Paquistan. El primer ministre indi, Atal Behari Vajpayee i el cap de Govern paquistaní, Nawaz Sharif, decideixen esforçar-se per resoldre el conflicte de Caixmir i anuncien mesures per reduir el perill d'una guerra nuclear entre tots dos països.

23. UE. 400.000 agricultors de gairebé tot Europa –quasi la meitat són francesos– es manifesten pels carrers de Brussel·les. La protesta es dirigeix contra el descens dels ajuts i dels preus previst per la reforma de la Política Agrícola Comuna (PAC). Els 5.000 policies que vetllen per la seguretat no eviten els incidents, amb 23 ferits entre forces de l'ordre i manifestants.

24. República Federal de Iugoslàvia/Kosovo. Després de 17 dies de negociacions a Rambouillet (França), albanokosovars i serbis arriben a un compromís verbal limitat a la instauració d'una àmplia autonomia a Kosovo. Els països del Grup de Contacte, promotors de les converses, confien en la consecució d'un acord real en la celebració de noves converses de pau el dia 15 de març. Paral·lelament, més

de 9.000 kosovars abandonen les seves cases al nord de Kosovo, fugint dels combats entre l'Exèrcit serbi i l'UÇK. D'altra banda, un comandament militar de l'OTAN anònim assegura que el Govern de Belgrad pot estar preparant una ofensiva militar a gran escala per eliminar definitivament la guerrilla del Kosovo.

26. Guatemala. Un informe de la Comissió per a l'Aclariment Històric a Guatemala, patrocinada per l'ONU, acusa l'Exèrcit d'aquest país de perpetrar, entre 1981 i 1983, un genocidi planificat contra les comunitats indígenes, com a part de l'estratègia per combatre la guerrilla. L'informe, que no identifica els criminals, culpa l'Exèrcit del 93% de les atrocitats comeses, i la guerrilla del 3%.

Federació Russa/Xina. El president rus, Borís Ieltsin, i el primer ministre xinès, Zhu Rongji, decideixen aprofundir en una "cooperació estratègica" per al segle XXI, que respongui al desig comú d'evitar un món unipolar amb Estats Units com a superpotència única.

27. Iran. Els irians responen amb una alta participació a la crida del president, Mohamed Khatami, per anar a les urnes a elegir, per primera vegada des de la revolució islàmica, fa vint anys, els regidors dels pobles i ciutats.

DCIDOB 69. Kosovo.

Perfil de Kosovo.

Perfil de Kosovo

Kosovo, província de Sèrbia de majoria albanesa, ha estat des del 1974 una regió autònoma dins l'antiga Iugoslàvia. El 1989, el Govern serbi revoca l'autonomia de Kosovo i, des d'aquell moment, les relacions entre la població majoritària albanesa i les autoritats sèrbies es van deteriorar progressivament, mentre augmenta entre els albanokosovars el desig d'independitzar-se plenament de Sèrbia. També fa créixer la tensió a la zona l'emergència i la reaparició a finals del 1997 de l'Exèrcit d'Alliberament de Kosovo (EAK).

Des de la perspectiva nacionalista sèrbia, Kosovo és un territori d'una gran simbologia i importància històrica. És precisament a Kosovo on Slobodan Milosevic dona a conèixer el seu programa nacionalista durant els anys vuitanta.

Localització

Al centre de la península balcànica, a mig camí entre Belgrad i Tessalònica, Kosovo està envoltat de muntanyes altes (al sud, al sud-oest i a l'oest), mitjanes (al nord i al sud) i baixes (a l'est). Està connectat a les regions que l'envolten per 15 carreteres i tres vies de ferrocarril. El 75% de la frontera, delimitada per les muntanyes, és amb Albània.

Superfície: 10.900 km².

Capital: Pristina (100.000 habitants).

Recursos

Regió molt rica en recursos naturals, tant subterranis com superficials. El clima, així com la flora i la fauna, són molt favorables per portar a terme diverses activitats. La terra és el principal recurs natural. La superfície agrícola representa un 53,6% de la superfície total. La superfície forestal ocupa el 41,1% del territori, però la tala i altres usos indiscriminats han perjudicat els boscos. L'estructura de la massa forestal és més aviat pobre i està dominada per la fusta utilitzada per a la calefacció.

La part occidental de la regió té molts recursos hídrics, així com aigües subterrànies.

La font principal d'energia és el carbó de lignit. Les reserves de lignit de Kosovo representaven el 59% de les reserves de tota l'antiga Iugoslàvia. La producció de carbó ha anat augmentant durant molts anys i el 90% d'aquesta producció s'utilitzava per a la generació d'energia elèctrica. Altres fonts d'energia com el petroli, el gas o l'urani encara no han estat explotats.

La província també és rica en metalls no ferrosos, com la bauxita, els minerals de plom, el zinc i el níquel.

*Les dades sobre la població albanokosovar es basen en estimacions estadístiques, ja que aquesta població va boicotejar el cens de 1991 i, per tant, l'últim cens oficial es va portar a terme el 1981.

Població

Els desplaçaments forçats de la població albanokosovar, esdevinguts durant el 1998, i les expulsions massives, que comencen a principis del 1999 i s'acceleren brutalment a partir de la intervenció de l'OTAN, han alterat totalment les dades estadístiques que s'exposen a continuació i que descriuen la situació anterior a la guerra.

Total 2.150.000 habitants (aprox.).

Al voltant del 50% d'aquesta població viu concentrada en pobles d'uns 10.000 habitants escampats per tota la regió. Les ciutats més poblades són Pristina (100.000), Prizren (70.000), Pec (60.000), Kosovo Mitrovica (58.000), Djakovica (46.000) i Gnjilane (40.000).

Des de 1992, sobretot, Belgrad du a terme una política de repoblament de Kosovo amb refugiats serbis provinents de la Krajina croata i de Bòsnia i Hercegovina. L'objectiu és tant invertir a favor seu la relació demogràfica local com donar una solució als propis refugiats de la guerra de Bòsnia.

Composició ètnica albanesos 90%; serbis 9%; altres 2% (turcs, gitanos, montenegrins, etc.).

Estructura d'edat (1997)

0-14 anys, 34,4%

15-64 anys, 60%

més de 64 anys, 5,6%

Religió musulmana (albanesos) i ortodoxa (principalment serbis i alguns albanesos).

Llengües albanès i serbocroat.

Població albanokosovar*

Atur en sectors com el sanitari, l'educatiu i el públic: 70%.

Taxa de mortalitat 6 morts per 1.000 habitants.

Menors de 30 anys 70%.

Índex de natalitat 27 naixements per 1.000 habitants.

Índex de natalitat infantil 27,8 morts per cada 1.000 naixements vius.

(Les dues últimes magnituds són les més elevades d'Europa)

Institucions paral·leles

(Fins el 1998)

Declaració d'independència: 2 de juliol de 1990.

Constitució 7 de setembre de 1990.

El 1990, l'Assemblea kosovar, tot just clausurada per Belgrad, proclama la Constitució de la República de Kosovo i la seva independència dins de la Federació iugoslava. L'any següent, un referèndum no reconegut per les autoritats iugoslaves dona lloc a un Govern provisional encapçalat per Bujar Bukoshi. L'Estat albanès és l'únic que reconeix el nou Estat independent de Kosovo. A partir d'aleshores, es crea un Estat kosovar paral·lel dintre de Sèrbia, amb òrgans polítics, un sistema educatiu i un sistema sanitari alternatius als oficials, dominats pels serbis. El 1992, en unes eleccions novament declarades il·legals per Belgrad, Ibrahim Rugova surt elegit president de Kosovo.

Òrgans polítics

Segons la Constitució elaborada el 1990, Kosovo és una República presidencial, amb eleccions directes a president i un Govern ratificat pel Parlament. Tot i que l'Assemblea, que sorgeix de les eleccions de maig de 1992, no pot reunir-se mai, funcionen diverses comissions, com les d'Educació, Finances i Sanitat. El 19 d'octubre de 1991, es crea un Govern provisional de coalició, del qual cinc del seus sis membres viuen a l'exili. Belgrad intenta demostrar repetidament l'existència de ministres kosovars d'Interior i de Defensa, raó per la qual durant el 1993 i el 1994 són detinguts i condemnats centenars d'antics membres albanesos de la policia i de l'Exèrcit iugoslau.

La funció principal del Govern a l'exili és recaptar una taxa del 3% dels ingressos de tots els kosovars, fins i tot dels que resideixen a l'estranger. Aquest impost permet finançar els sistemes educatiu i sanitari paral·lels. El 1997 però, el primer ministre a l'exili, B. Bukoshi, talla momentàniament la transmissió de recursos a Pristina, a causa de les seves discrepàncies amb la línia de Rugova, considerada poc beneficiosa per al conjunt de la població albanokosovar.

Sistema educatiu

Després de l'homogeneïtzació dels programes educatius a tot Sèrbia, decretada pel Parlament d'aquesta República l'agost de 1990 (al·legant que l'educació diferenciada fomentava el separatisme), creix la tensió entre les autoritats i els professors albanokosovars, que es neguen a acceptar les noves directrius. Belgrad talla aleshores el finançament, tanca diverses aules d'educació secundària i veta l'entrada de professors i alumnes albanokosovars quan s'inicia el curs 1991/1992. Per tal d'oferir educació als alumnes sense aula i donar feina als professors acomiadats, s'organitza un sistema educatiu paral·lel que funciona de manera força precària. A partir de 1991, les autoritats toleren el retorn a l'educació oficial de la majoria d'alumnes de cicle primari, ja que es tracta de cursos obligatoris. Tot i així, aquestes classes es fan normalment en hores diferents a les hores dels alumnes serbis, o bé s'intenta que cada comunitat accedeixi a l'escola per portes diferents. Es calcula que uns 270.000 alumnes a la primària i uns 60.000 a la secundària assisteixen a les classes alternatives en albanès, realitzades normalment en mesquites, garatges i domicilis privats. Suceeix el mateix amb l'educació universitària.

Sistema sanitari

El 1990 Sèrbia s'atribueix la gestió del sistema sanitari i acomiada uns 2.000 treballadors albanokosovars (un 20% del total). La població albanesa opta per rebre atenció de metges del seu propi sistema, amb la qual cosa també es dona feina al personal acomiadat. El sistema paral·lel és gestionat per l'Organització Humanitària Mare Teresa (SHBH Nena Tereze), que compta amb un centre principal a Pristina i unes 90 seus més, repartides per Kosovo i ubicades normalment en domicilis particulars. Hi treballen unes 800 persones i unes 350.000 es beneficien de la xarxa, que atén els seus pacients gratuïtament.

Principals forces polítiques

Lliga Democràtica de Kosovo (LDK) (*Lidhjes Demokratike të Kosovës*)

Inicialment, després de la seva fundació el 1989, és coneguda com a Aliança Democràtica de Kosovo (*Demokratski Savez Kosovo*; DSK). Afirmava que té 700.000 membres. Presidit per Ibrahim Rugova des de la seva fundació, en un principi demana l'estatut de república dins de l'antiga Iugoslàvia, fins que l'escissió del país el porta a propugnar la independència. Amb una organització interna marcada per la jerarquia i la centralització al voltant de Rugova, l'altra cara del partit és Bujar Bukoshi, primer ministre a l'exili que, des de la primavera de 1997, s'ha distanciat de Rugova. Molts dels altres partits que representen els albanesos de Kosovo s'han nodrit de dissidents

de la LDK. Rugova, filòleg i escriptor nascut el 1944 i membre de la Lliga dels Comunistes fins al 1989, renuncia a obrir un front bèl·lic al sud de Iugoslàvia a principis dels anys noranta, perquè segons el dirigent kosovar perjudicaria la població, i s'ha mantingut sempre fidel a la resistència pacífica fins a l'inici de 1999.

Partit Parlamentari de Kosovo (PPK)

(*Partia Parlamentare e Kosovës*)

L'obtenció de quasi el 5% dels vots a les eleccions parlamentàries de 1992 el converteix en el segon partit entre els albanesos de Kosovo. Dirigit per Adem Demaçi des de gener de 1997, les diferències entre el PPK i la LDK són sobretot de caire personal i tàctic.

Partit per a l'Acció Democràtica (PAD)

(*Stranka Demokratske Akcije, SDA*)

Dirigent: Nuradin Bicic. Vinculat al seu partit homònim a Bòsnia i Hercegovina, representa els eslaus musulmans.

Unió Independent d'Estudiants (UIE) (*Unioni të Pavarur të Studentëve, UPS*)

Dirigent: Bujar Dugolli. Pren importància a partir de la tardor de 1997, després de l'onada de manifestacions estudiantils.

Moviment Democràtic Albanès (MDA)

(*Levizja Demokratike Shqiptare, LDSH*)

Creat el juny de 1998. Dirigents: Rexhep Qosja i Hydajet Hysani, excolaboradors de Rugova.

Moviment de Resistència Sèrbia – Moviment Democràtic (MRS-MD) (*Srpski Pokret Otpora, SPO*)

Dirigent: Momcilo Trajkovic. Defensa el caràcter essencial de Kosovo per a la cultura sèrbia, però el sentiment de ser oblidats per Belgrad ha portat l'SPO a posicions crítiques cap a Milosevic.

Moviment Bozur

Dirigent: Bogdan Kecman, exdirigent comunista lleial a Slobodan Milosevic.

Altres partits

Partit Albanès d'Unificació Nacional (Dirigent: Ukshin Hoti)

Partit Popular Turc (Dirigent: Sezair Shaipi)

Partit Cristià-Democràtic (Dirigent: Mark Krasniqi)

Partit Liberal (Dirigent: Gjergj Dedaj)

Partit Republicà de Kosovo (Dirigent: Reshat Nurboja)

Partit Nacional Democràtic dels Albanesos (Dirigent: Rexhep Abdullahu)

Partit Socialdemòcrata (Dirigent: Lujleta Pula-Beqiri)

L'Exèrcit d'Alliberament de Kosovo (EAK) [*Ushtria Çirimitare ë Kosovës (UÇK)*]

Des que va sortir a la llum pública, a finals del 1997, fins a l'inici de l'ofensiva aliada contra Iugoslàvia i la deportació massiva d'albanesos de Kosovo per part de les Forces Armades sèrbies, l'Exèrcit d'Alliberament de Kosovo (EAK) ha passat de ser un grup terrorista minoritari a convertir-se en el representant militar principal dels albanesos kosovars i en un actor polític i militar que pot tenir un paper decisiu en el desenvolupament del conflicte. Aquestes són les claus, en ordre cronològic, per entendre un moviment encara enigmàtic i confús.

Origen. L'EAK comença a actuar a la guerra de Bòsnia, l'any 1992. Més de 5.000 albanesos kosovars lluiten amb les forces croates i musulmanes. Després dels acords de Dayton (1995), que no esmenten la qüestió de l'autonomia de la província de Kosovo, l'EAK porta a terme atemptats aïllats contra la policia sèrbia a la província i contra albanesos que col·laboren amb les autoritats sèrbies. Altres fonts situen el seu origen en una fabricació de Belgrad per legitimar noves operacions contra la població albanokosovar. De fet, el mateix Ibrahim Rugova no reconeix l'EAK com a tal fins al gener de 1998, després de sostenir repetidament que es tracta d'un ardit serbi.

Inici del conflicte. El febrer de 1998, la policia sèrbia decideix acabar amb l'emergent grup armat independentista a la regió de Drenica, a Kosovo. Les forces sèrbies creuen que darrere l'Exèrcit d'Alliberament de Kosovo només hi ha uns dos-cents albanesos radicals que poden ser derrotats en un sol atac. La policia utilitza la tàctica de la "terra cremada", que consisteix a fer servir tots els mitjans possibles per tal d'enfrontar-se amb la "resistència terrorista". Tot i així, a la comarca de Prekaz, dominada per la família Jashari, necessiten 48 hores per vèncer tota resistència. Per derrotar menys de 10 homes armats, les forces del Ministeri d'Interior Serbi maten més de 40 civils.

Crida a les armes. La massacre de Drenica desencadena una afiliació massiva a l'EAK. Milers de joves albanokosovars i de la resta d'Europa s'adhereixen a la lluita per la independència. L'allistament és tan ràpid i inesperat que, al principi, l'EAK no dona l'abast. Drenica es converteix en el centre de la resistència.

Vincles familiars, de clans i regionals. Com es va poder organitzar una força de 30.000 homes entre la primavera i l'estiu de 1998? Un factor que pot explicar el ràpid creixement de l'EAK és la naturalesa de la societat albanokosovar, basada en vincles familiars, de clan i regionals molt forts. Fins a les-

hores, aquests vincles havien contribuït a mantenir la resistència pacífica propugnada per la Lliga Democràtica de Kosovo i pel seu dirigent Ibrahim Rugova.

Els membres de l'EAK. Per tal d'ampliar el moviment, els primers guerrillers de l'EAK busquen antics presoners polítics, la majoria dels quals són estudiants detinguts als anys vuitanta perquè demanaven la creació d'una República de Kosovo a la Iugoslàvia Federal. En un principi, el moviment estudiantil era força idealista, però la resposta contundent de la policia, les llargues penes de presó que se'ls va imposar i les dificultats per trobar feina un cop al carrer, radicalitzen aquests joves fins al punt que estan disposats a prendre les armes. Entre els nous membres de l'EAK també hi ha mestres, metges, membres de famílies influents i delinqüents. Els únics amb coneixements militars són oficials de l'Exèrcit iugoslau i inspectors de la policia purgats a principis dels anys noranta. El reclutament es fa pel sistema del boca a boca.

Finançament. Una part important del finançament de l'EAK prové de familiars dels seus membres que treballen fora del país. Abans de l'inici del conflicte, a principis del 1998, aquests diners servien per mantenir les famílies i els clans però, tan bon punt es pren la decisió d'agafar les armes, les donacions augmenten i s'orienten a la compra d'armament. La fundació Crida de la Pàtria, amb seu a Suïssa, recull diners a Europa i als EUA, on la comunitat albanesa de Nova York compta amb 200.000 membres.

Les armes. L'origen de l'armament és divers, però en gran part prové dels mateixos serbis: a principis dels noranta, temerós que la disgregació de l'antiga Iugoslàvia no provoqués una revolució dels albanesos de Kosovo, el Govern serbi va distribuir uns 75.000 rifles als serbis de Kosovo. Els albanesos es van fer amb totes les armes que van poder i van comprar Kalashnikov als veïns serbis, satisfets amb les vendes perquè, a més, confiaven que, en cas de conflicte, l'Exèrcit iugoslau els protegiria. Una altre canal de subministrament d'armes és Albània, on la desintegració del Govern la primavera de 1997 i el saqueig de les casernes posa mig milió d'armes de foc en circulació. Al nord d'Albània un Kalashnikov arriba a costar només 100 dòlars (menys de 20.000 pessetes), mentre que a Kosovo aquesta xifra es multiplica per dos. La cultura de les armes que, segons alguns experts, és pròpia dels albanesos; la necessitat de dissimular-ne la possessió, o la manca de professionals entrenats han afavorit que s'utilitzin armes individuals. Al principi del conflicte, a banda dels tradicionals rifles, només s'utilitzaven antigues armes antitancs i un nombre limitat de morters de petit calibre.

Coexistència. Cap a la primavera de 1998, la policia i l'Exèrcit iugoslau, desconcertats i sense saber ben bé com encarar el problema, opten per coexistir amb l'EAK. Cada vegada més segur de si mateix, l'EAK proclama alguns "territoris lliures" i bloqueja les carreteres principals. El Govern serbi controla les ciutats més importants, però les comunicacions no són prou segures.

Desorganització. En aquest moment, l'EAK no té cap estructura de comandament unificada. Cada àrea operativa és independent, recull donacions i armes a través dels seus propis canals i troba els reclutes entre els habitants dels pobles. No hi ha cap mena d'instrucció, i la logística es limita a la municció per a les tropes. El menjar prové principalment de requisicions, i els comandaments rarament fan cas d'aquells que disposen d'experiència militar. El juliol de 1998 només hi ha tres hospitals de campanya i, cap a mitjan juny, el nombre de combatents arriba als 30.000.

Errors. A principis de l'estiu del 1998, el Govern iugoslau decideix actuar, després que l'EAK tractés de fer-se amb la ciutat d'Orahovac. L'atac de la guerrilla fracassa a causa de la seva incompetència tàctica, així com de la manca de disciplina i de comandament real. La policia desbloqueja les carreteres i restableix les comunicacions. El juliol, l'Exèrcit llença una ofensiva contra tota una sèrie de pobles entre Djakovica i Prizren, principals punts de subministrament d'armes des d'Albània. L'EAK queda reduït a petits nuclis de resistència aïllats. Però la destrucció per part de les forces sèrbies de pobles sencers i la presència de milers de desplaçats a les muntanyes i boscos (més de 100.000, segons l'AC-NUR) fa reaccionar la comunitat internacional. L'OTAN pressiona el president iugoslau Slobodan Milosevic i aconsegueix que aturi l'ofensiva i permeti el retorn dels refugiats.

Dificultats internes. Després dels fracassos militars de l'EAK, l'estiu de 1998 un fracció dirigida per Bujar Bukoshi, primer ministre de l'autoproclamat Govern de Kosovo, se'n separa i forma, al nord d'Albània, les Forces Armades de la República de Kosovo (FARK). Probablement, les FARK han acabat col·laborant amb l'EAK.

L'EAK es consolida. Durant l'hivern del 1998-1999, l'EAK estableix un comandament centralitzat al voltant de l'Estat Major, que divideix Kosovo en zones d'operacions. Simultàniament, s'aplica el principi de subordinació, i els dirigents locals que rebutgen el comandament central són apartats. Actualment, l'EAK disposa d'uns 24.000 soldats, entre els quals es calcula que hi ha un miler de mercenaris d'Àrabia Saudita, Iemen, Afganistan, Bòsnia i Hercegovina i Croàcia.

Organització actual. Estat Major: 16 membres coneguts, tot i que n'hi pot haver més de 20, més 8 directoris i diversos serveis, alguns dels quals estan subordinats als directoris i d'altres directament a l'Estat Major.

El directori polític, dirigit pel cap de la delegació albanokosovar a les negociacions a Rambouillet, Hashim Thaci, és el que té més poder. Un dels oponents més fermes de Thaci és Hxavit Haliti, que té molt bones relacions amb el Govern de Tirana i intenta controlar les finances de l'EAK. Durant les negociacions a Rambouillet, el febrer de 1999, es nomena comandant en cap de l'EAK Suleiman Selimi, àlies *Sultà*, afí al polític Adem Demaçi. Però Selimi no dura més de nou setmanes en el càrrec i és substituït, a principis de maig, per Agim Çeku, antic oficial de l'Exèrcit iugoslau i, durant la guerra a l'ex-Iugoslàvia, de l'Exèrcit croat.

El directori d'operacions és dèbil, ni tan sols se sap qui el dirigeix. Això reflecteix la debilitat de l'Estat Major a l'hora d'imposar un control militar eficient sobre els comandants més influents de les zones d'operacions. Tot i que aquests accepten la direcció de l'Estat Major, dirigeixen les operacions de manera independent i fins i tot mantenen un sistema independent de finances i logística. Un dels objectius immediats de l'Estat Major és controlar més estretament els comandants de les zones d'operacions, que són els qui oposen més resistència a la centralització.

Fonts: *Jane's intelligence review*, April 1999
www.stratfor.com

Voluntària de l'EAK

Qui és qui

Ibrahim Rugova

53 anys. President de la LDK, professor de literatura albanesa format a la Sorbona, a París. Alguns l'anomenen el "Ghandi" de Kosovo, per la resistència passiva al poder serbi que ha dut a terme durant 10 anys. Va ser elegit president de l'autoproclamada República de Kosovo l'any 1992 i reelegit el 1998. A partir de l'inici del conflicte, a principis del 1998, rep crítiques per la seves reticències a compartir el poder i per la ineficàcia de la lluita pacífica.

Ibrahim Rugova

Adem Demaçi

64 anys. Demaçi seria conegut com el "Nelson Mandela" de Kosovo, perquè va passar 28 anys com a presoner polític a l'antiga Iugoslàvia. Després de l'alto el foc a Kosovo, l'octubre de 1998, és elegit representant polític de l'EAK, però dimiteix del càrrec el 2 de març de 1999, pressionat pels EUA. Demaçi s'oposa als acords de pau de Rambouillet i dona suport a la fracció més radical de l'EAK.

Fehmi Agani

66 anys. Fundador i antic vicepresident de la LDK. Proper a Ibrahim Rugova, se'l considerava un dels cervells del partit i era respectat per la majoria de les fraccions polítiques de Kosovo. A principis de maig, apareix mort a prop de Pristina i probablement assassinat per la policia sèrbia.

Bujar Bukoshi

51 anys. Físic, exerceix de primer ministre del Govern de Kosovo a l'exili a Alemanya. Proporciona finançament provinent de la diàspora albanesa kosovar per als sistemes educatiu i sanitari paral·lels. Alguns dirigents de l'EAK han amenaçat Bukoshi perquè, segons ells, no els dona suficients fons del Govern a l'exili.

Hashim Thaci

29 anys. Dirigent de l'EAK, ha estudiat ciències polítiques a Suïssa. A les converses de pau de Rambouillet es revela com a líder de facto dels albanokosovars. Després de Rambouillet, és elegit primer ministre d'un futur Govern provisional. És un dels cinc membres del directori polític de l'EAK. L'estiu de 1998, absent del país, un tribunal iugoslau el condemna a 22 dos anys de presó.

Hashim Thaci

Jakup Krasniqi

40 anys. Antic presoner polític i membre del Govern de la LDK a la regió central de Drenica, Krasniqi es converteix en portaveu de l'EAK, el juliol de 1998, i pertany al seu directori polític. Forma part de l'equip negociador de Rambouillet.

Bisbe Artemije Radosavljevic

Cap de l'Església Ortodoxa Sèrbia a Kosovo.

Momcilo Trajkovic

President del Moviment de Resistència Sèrbia de Kosovo. El 1998, el seu partit s'uneix a l'Església Ortodoxa Sèrbia a Kosovo en les crítiques contra Milosevic per administrar *malament* el conflicte de

Kosovo. Milosevic no deixa participar Trajkovic a les converses de Rambouillet.

General Sreten Lukic

Cap de la policia del Ministeri d'Interior serbi a Kosovo. Segons fonts occidentals, és el responsable de la massacre de Racak, en què 45 persones van ser assassinades a Kosovo el gener de 1999.

Fonts: *Keesing's record of world affairs*, 1998; *RFE/RL research report*, 1998; *Transitions*, 1998; *ICG report on Kosovo*, International Crisis Group, 1998. ISMAJLI, Rexhep, *Kosova and the Albanians in Former Yugoslavia*, Pristina, Kosova Information Center. A Internet: news.bbc.co.uk; www.un.org; www.osce.org; www.intl-crisis-group.org; www.republic-kosova.org; www.kosovo.com www.kosova.com/RIINVEST/K".1-en.ht www.kosova.com/RIINVEST/a21-en.htm

DCIDOB 69. **Kosovo.**

República Federal de Iugoslàvia (RFI).

República Federal de Iugoslàvia (RFI)

(Sèrbia i Montenegro)

Localització

Sud-est d'Europa; sortida al mar Adriàtic entre Albània i Bòsnia i Hercegovina. **Superfície** 102.350 km² (Sèrbia 88.412 km² i Montenegro 13.938 km²). **Fronteres** extensió, 2.246 km; amb Albània (248 km), Bòsnia i Hercegovina (527 km), Bulgària (318 km), Croàcia (241 km al nord i 25 km al sud), Hongria (151 km), Macedònia (221 km), Romania (476 km). La frontera interna entre Sèrbia i Montenegro és de 211 km.

Capital Belgrad (1.613.000 habitants).

Població*

Total 11.206.039 habitants.

Sèrbia: 10.526.135 habitants.

Montenegro: 679.904 habitants.

Estructura d'edat

0-14 anys:	Sèrbia, 20%	Montenegro, 22%
15-64 anys:	Sèrbia, 67%	Montenegro, 67%
65 anys i més:	Sèrbia, 13%	Montenegro, 11%

* (estimacions de 1998)

Taxa de creixement Sèrbia, 0,02%; Montenegro, 0,07%.

Índex de natalitat Sèrbia, 12,62 naixements per 1.000 habitants; Montenegro, 13,55 naixements per 1.000 habitants.

Índex de mortalitat Sèrbia, 9,67 morts per 1.000 habitants; Montenegro, 7,40 morts per 1.000 habitants.

Índex de mortalitat infantil Sèrbia, 17,11 morts per 1.000 naixements vius; Montenegro, 11,24 morts per 1.000 naixements vius.

Esperança de vida al néixer

Sèrbia, 73,17 anys

Montenegro, 76,14 anys

Homes. Sèrbia, 70,77 anys

Montenegro: 72,67 anys

Dones. Sèrbia, 75,76 anys

Montenegro: 79,92 anys

Índex de fertilitat Sèrbia, 1,75 fills per dona; Montenegro, 1,76 fills per dona.

Llengües serbocroat (oficial), 95%; albanès, 5%

Composició ètnica serbis, 63%; albanesos, 13%; montenegrins, 6%; hongaresos, 4%; altres, 13%.

Composició religiosa ortodoxos, 65%; musulmans, 19%; catòlics, 4%; protestants, 1%; altres, 11%.

Sistema polític

República multipartidista federal bicameral. Cambra de les Repúbliques: 40 membres (20 serbis i 20 montenegrins). Cambra dels Ciutadans: 128 membres (108 serbis i 30 montenegrins).

Independència 11 d'abril de 1992.

La República Federal de Iugoslàvia es proclama successora de la República Federal Socialista de Iugoslàvia. Aquesta entitat no ha estat reconeguda pels EUA, que denomina l'Estat "Sèrbia i Montenegro".

Constitució 27 d'abril de 1992.

Cap d'Estat president federal, Slobodan Milosevic (SPS) (des del 23 de juliol de 1997).

Cap de Govern primer ministre federal, Momir Bulatovic (monten.) (des del 1998)

President de Sèrbia, Milan Milutinovic; **President de Montenegro**, Milo Djukanovic (des del desembre de 1997).

Eleccions l'Assemblea Federal elegeix el president per un període de quatre anys; el president nomena el primer ministre.

Composició parlamentària (Cambra dels Ciutadans, elegida el 3 de novembre del 1996)

-Coalició majoritària: SPS, Partit Socialista Serbi (antic Partit Comunista) de Slobodan Milosevic; JUL, Esquerra Unida de Iugoslàvia (Mirjana Markovic, esposa de Milosevic); ND, Nova Democràcia: 64 diputats.

-Zajedno (Junts): DS, Partit Democràtic (Zoran Djindjic); DSS, Partit Democràtic de Sèrbia; Aliança Cívica de Sèrbia (Vesna Pesic); Moviment Serbi de Renovació (Vuk Draskovic): 22 diputats.

(Coalició d'oposició dissolta per divisions internes. El Moviment Serbi de Renovació va entrar al Govern de Milosevic i el seu dirigent, Vuk Draskovic, va ser nomenat viceprimer ministre de Iugoslàvia. Després d'un mes d'ofensiva de l'OTAN contra Iugoslàvia, Draskovic canvia totalment la seva posició i critica la política de Milosevic respecte a la guerra, és destituït i el seu partit abandona el Govern).

-SRS, Partit Radical Serbi (Vojislav Seselj) (Partit ultranacionalista i xenòfob, entra al Govern amb el Moviment Serbi de Renovació): 16 diputats.

-DPSCG, Partit Democràtic dels Socialistes de Montenegro: 20 diputats.

-SVM, Aliança d'Hongaresos de Voivodina: 3 diputats.

-NS, Acord del Poble (coalició formada per l'Aliança Liberal de Montenegro i el Partit Popular de Montenegro): 8 diputats.

-LzS, Llista de Sandzak: 1 diputat.

-Coalició de Voivodina: 2 diputats.

-SDPR, Partit Socialdemòcrata Reformista de Montenegro: 1 diputat.

-Partit d'Acció Democràtica: 1 diputat.

Indicadors econòmics

PIB 24.300 milions de dòlars (1997).
PIB per càpita 2.280 dòlars (1997).
PIB per sectors agricultura: 25%; indústria: 50%; serveis: 25% (1997).
Força de treball Total: 2.178.000.
Per ocupació: indústria, 41%; serveis, 35%; comerç i turisme, 12%; transports i comunicacions, 7%; agricultura, 5% (1994).
Taxa d'atur més del 35% (1995).
Indústria fabricació d'avions, camions, automòbils, tancs, armes, equipament elèctric, maquinària agrícola, metal·lúrgia, béns de consum, electrònica, productes derivats del petroli, productes químics i farmacèutics.
Recursos naturals petroli, gas, carbó, antimoni, coure, plom, zinc, níquel, or, crom, pirita.
Exportacions valor total: 2.800 milions de dòlars (est. 1996).
Productes: béns manufacturats, alimentació i animals vius, matèries primeres.
Socis: Rússia, Itàlia, Alemanya.
Importacions valor total: 6.200 milions de dòlars (est. 1996).
Productes: maquinària i transport, combustible i lubricants, béns manufacturats, productes químics, alimentació i animals vius, matèries primeres.
Socis: Alemanya, Itàlia, Rússia.
Deute extern 11.200 milions de dòlars (est. 1995).
Despeses militars 6% del PIB.
Moneda Dinar iugoslau. 1 dòlar = 5,85 dinars iugoslaus (desembre 1997).

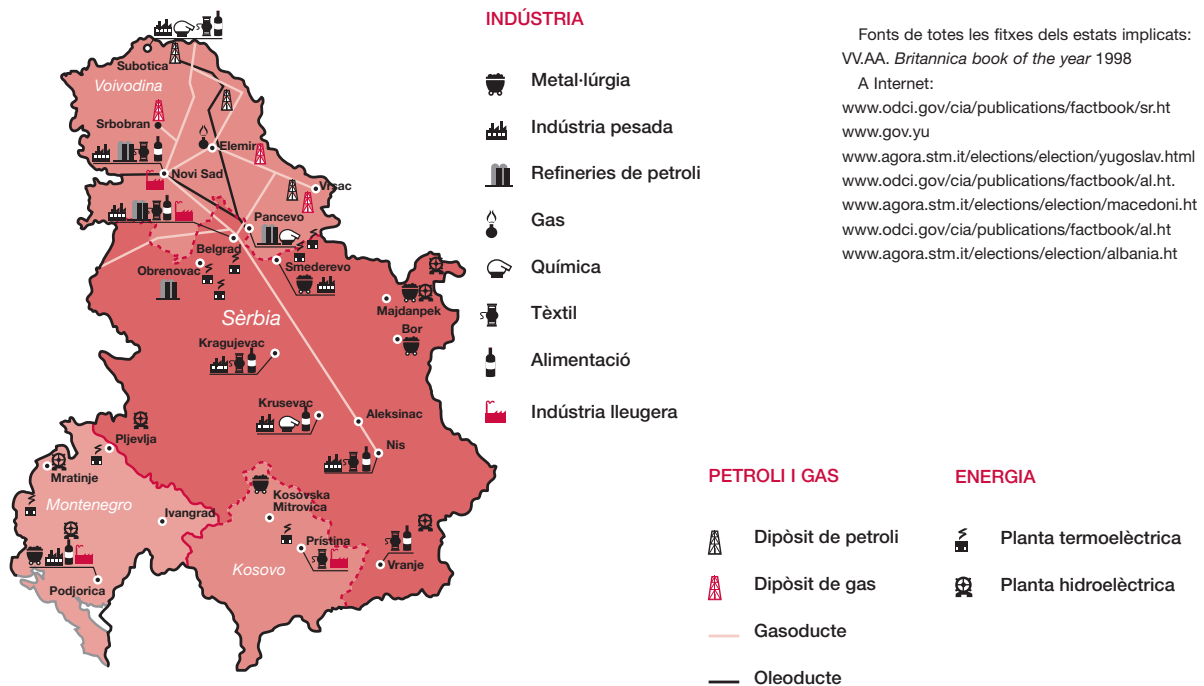
Situació

Des de l'arribada de Milosevic al poder, la política sèrbia ha estat dominada per la confrontació dins i fora de les seves fronteres. A més a més de les guerres sagnants amb Eslovènia, Croàcia, Bòsnia i Hercegovina i Kosovo, la Sèrbia de Milosevic s'ha caracteritzat per un règim de creixent despotisme intern respecte a l'oposició democràtica, molt en particular, cap als mitjans de comunicació independents, els quals han acabat sent l'últim bastió d'aquesta i han estat silenciats per la força armada a l'inici de la intervenció aliada. La resta de mitjans de comunicació s'han convertit en una arma eficaç de la propaganda del nacionalisme serbi, especialment en mans de l'esposa de Milosevic, Mirjana Markovic, un dels actors més destacats del règim. L'oposició democràtica, per la seva banda, mai ha aconseguit superar les seves divisions internes i ampliar significativament la seva base social, essencialment urbana i debilitada per a una important emigració de les elits professionals des del 1992. Alguns dels seus representants més destacats, com Vuk Draskovic, mai ha acabat de trencar amb l'ambigüitat d'un discurs nacionalista que el porta fins i tot a acceptar funcions en el Govern de Milosevic. Les esperances que havia despertat la victòria de l'oposició el 1996 en algunes ciutats tan significatives com la capita, Belgrad, s'esborren ràpidament sota les manobres antidemocràtiques de Milosevic i

la pròpia fragilitat interna. La indisciplina política de Montenegro s'ha convertit en l'altre factor de debilitament del règim serbi, posant de manifest que la mateixa federació no té precisament un clar esdevenidor. El nou president de Montenegro, Milo Djukanovic, guanyador de les eleccions de 1997 davant el candidat de Milosevic, porta a terme una política de clar distanciament amb Belgrad, malgrat la forta oposició interna favorable al líder serbi. La decisió de Djukanovic de no participar en la guerra contra Kosovo ha creat una situació crítica, amb la veïna Sèrbia, que manté Montenegro en una tensió constant interna per la possibilitat d'un cop d'estat protagonitzat pels partidaris de Milosevic, els quals tenen el suport de l'Exèrcit federal, lleial a aquest i desplegat per tot Montenegro.

Respecte a l'evolució de la situació econòmica, el sobtat col·lapse de la Federació iugoslava l'any 1991 i la guerra van provocar la interrupció del comerç entre les repúbliques que la composaven. A Sèrbia i Montenegro, la producció es redueix a la meitat els anys 1992-1993. Més endavant, després que l'ONU retirés les sancions sobre aquesta federació, el Govern anticipa un boom econòmic que tampoc s'ha materialitzat. És evident que les conseqüències econòmiques de la guerra agreujaran molt seriosament aquesta situació.

Qualsevol balanç general del règim de Milosevic porta a la conclusió que aquest només ha comportat a la seva població empobriment, guerra i aïllament. ■

Font: www.lib.utexas.edu

DCIDOB 69. **Kosovo.**

Albània.

Albània

Localització

Sud-est d'Europa; vorejant els mars Adriàtic i Jònic; entre Grècia, Macedònia, Sèrbia i Montenegro.

Superfície 28.750km².

Fronteres 720 km. Amb Grècia (282 km), Macedònia (151 km) i Iugoslàvia (287 km).

Capital Tirana (374.483 habitants) (est. 1990).

Població*

Total 3.330.754 habitants.

Estructura d'edat

0-14 anys: 33%
15-64 anys: 61%
65 anys i més: 6%

Taxa de creixement 0,97%

Índex de natalitat* 21,35 naixements per 1.000 habitants.

Índex de mortalitat 7,45 morts per 1.000 habitants.

Índex de mortalitat infantil 45,01 morts per 1.000 naixements vius.

Esperança de vida al néixer 68,64 anys; homes, 65,58 anys; dones, 71,94 anys.

Índex de fertilitat 2,57 fills per dona.

Llengües albanès (el tosk és el dialecte oficial), grec.

Composició ètnica albanesos, 95%; grecs, 3%; altres, 2%.

Composició religiosa musulmans, 70%; ortodoxos, 20%; catòlics, 10%.

Sistema polític

República multipartidista unicameral (Assemblea del Poble: 155 escons).

Independència 28 de novembre del 1912 (de l'Imperi Otomà).

Constitució aprovada el 22 de novembre del 1998 en referèndum.

Cap d'Estat president, Rexhep Meidani (des del 24 de juliol de 1997).

L'Assemblea del Poble elegix el president per un període de cinc anys; el president elegix el primer ministre.

Cap de Govern primer ministre, Pandeli Majko (des del 29 de setembre de 1998).

Composició parlamentària (Assemblea del Poble, elegida el 19 de juny i el 6 de juliol de 1997):

-PSSH, Partit Socialista d'Albània (esquerra): 99 diputats.

-PDSH, Partit Democràtic d'Albània (conservador): 29 diputats.

-PADS, Partit de l'Aliança Democràtica d'Albània (centrista): 2 diputats.

-PMDN, Partit de la Unitat dels Drets Humans (centrista, amb suport de la minoria grega): 4 diputats.

-PSDA, Partit Socialdemòcrata d'Albània: 8 diputats.

-PRSH, Partit Republicà d'Albània (conservador liberal): 1 diputat.

-BK, Front Nacional (nacionalista): 3 diputats.

-PLL, Partit del Moviment de la Legallitat (monàrquic): 2 diputats.

-PUK, Partit de la Unitat Nacional (nacionalista): 1 diputat.

-PAS, Partit Agrari Albanès (reformistes, favorables al lliure mercat): 1 diputat.

-Altres: 5 diputats.

Indicadors econòmics

PIB 4.500 milions de dòlars (1997).

PIB per càpita 1.370 dòlars (1997).

PIB per sectors agricultura: 56%; indústria: 21%; serveis: 23% (1995).

Força de treball Total: 1.692.000 (est. 1990) (inclosos 352.000 treballadors emigrants i 261.000 aturats). Per ocupació: agricultura (pràcticament privada) 49,5%; sector privat 22,2%; sector públic 28,3% (inclosa la indústria estatal 7,8%). (Aquestes xifres només inclouen els qui treballen a Albània).

Taxa d'atur 14% (1997, xifres oficials), però probablement arriba al 28%.

Indústria alimentació, tèxtil, fusta, petroli, ciment, productes químics, mineria, metalls bàsics, energia hidràulica.

Recursos naturals petroli, gas natural, carbó, crom, coure, níquel, fusta.

Exportacions valor total: 228 milions de dòlars (est.1996).

Productes: asfalt, metalls i minerals metàl·lics, electricitat, cru, llegums, fruita, tabac.

Socis: Itàlia, Grècia, Alemanya, Bèlgica, Estats Units.

Importacions valor total: 879 milions de dòlars (est.1996).

Productes: maquinària, béns de consum, cereals.

Socis: Itàlia, Grècia, Bulgària, Turquia, ARI de Macedònia.

Deute extern 645 milions de dòlars (1996).

Moneda lek. 1 dòlar=152,28 leks (gen. 1998).

Situació

Albània, el país més pobre d'Europa, es troba en plena transició cap a una economia de lliure mercat. Sota el règim comunista autocràtic d'Enver Hoxha, Albània va patir un dels règims totalitaris més repressius i aïllats de tot el món. Després de la greu depressió que va acompanyar el col·lapse del sistema d'economia centralitzada i planificada, els anys 1990 i 1991, el Govern de Sali Berisha (Partit Democràtic) inicia un programa de privatitzacions i de desregulació radical. Malgrat un creixement econòmic, els anys 1993-1995, el Govern, que segueix una política cada vegada més autoritària, no pot evitar una represa de la pressió inflacionària, estimulada per un dèficit pressupostari superior al 12%. El col·lapse del sistema de piràmides finances a principis de 1997 –que havia atret els estalvis d'una part substancial de la població adulta albanesa– dona lloc a violentes protestes de masses que provoquen més de 1.500 morts, una destrucció generalitzada de béns i un descens del 8% en el PIB. El nou Govern, arribat al poder el juliol de 1997, pren fortes mesures per restaurar l'ordre públic i revitalitzar l'activitat econòmica, així com democratitzar la vida pública. Les remeses del 20% de la força laboral que treballa a l'estranger, principalment a Grècia i Itàlia, ajuden a fer tirar endavant l'economia. Aquestes remeses complementen el PIB i ajuden a compensar l'alt dèficit comercial exterior.

La situació d'Albània ve determinada per la seva dependència respecte al suport i l'ajuda occidentals per tal d' aixecar l'economia nacional i per a estabilitzar la seva gran fragilitat interna. Les causes d'aquesta situació es poden sintetitzar en la inestabilitat social, la debilitat de les estructures estatals, l'auge del crim organitzat, en particular el comerç de la droga, així com, des de principis del 1999, l'entrada massiva de refugiats kosovars que posa en perill els dèbils equilibris aconseguits. ■

* (estimacions de 1998)

DCIDOB 69. **Kosovo.**

Antiga República Iugoslava de Macedònia.

Antiga República Iugoslava de Macedònia

Localització

Sud-est d'Europa, nord de Grècia.

Superfície 25.713 km².

Fronteres 784 km. Amb Albània (151 km), Bulgària (148 km), Grècia (228 km) i Iugoslàvia (221 km).

Capital Skopje (563.301 habitants).

Població*

Total 2.009.387 habitants

Estructura d'edat

0-15 anys: 24%

15-64 anys: 67%

65 anys i més: 9%

Taxa de creixement 0,68%

Índex de natalitat 15,71 naixements per 1.000 habitants.

Índex de mortalitat 8,08 morts per 1.000 habitants.

Índex de mortalitat infantil 19,49 morts per 1.000 naixements vius.

Esperança de vida al néixer 72,77 anys; homes, 70,67 anys; dones, 75,03 anys.

Índex de fertilitat 2,06 fills per dona.

Llengües macedoni (oficial), 70%; albanès, 21%; turc, 3%; serbocroata, 3%; altres, 3%.

Composició ètnica macedonis, 65%; albanesos, 22%; turcs, 4%; gitanos, 3%; serbis, 2%; altres, 4%.

Composició religiosa ortodoxos, 67%; musulmans, 30%, altres, 3%.

Sistema polític

República multipartidista amb un poder legislatiu unicameral (Assemblea de 120 membres).

Independència 17 de setembre de 1991 (de la República Federal Socialista de Iugoslàvia).

Constitució adoptada el 17 de novembre de 1991.

* (estimacions de 1998)

Cap d'Estat president, Kiro Gligorov (SDSM) (des del 27 de gener de 1991).

El president és elegit per sufragi universal per un període de 5 anys.

Cap de Govern primer ministre, Ljupco Georgievski (VMRO) (des del 18 d'octubre de 1992).

Composició parlamentària (Assemblea elegida el 18 d'octubre i l'1 de novembre de 1998):

-VRMO-DPMNE, Organització Interna Revolucionària de Macedònia - Partit Democràtic per a la Unitat Nacional de Macedònia (nacionalista); DA, Democràcia Alternativa (socialista): 59 diputats.

-SDSM, Lliga Socialdemòcrata de Macedònia (excomunista): 29 diputats.

-Coalició: PDP, Partit de la Prosperitat Democràtica (minoria albanesa); PDPA, Partit de la Prosperitat Democràtica dels Albanesos (minoria albanesa); NDP, Partit Democràtic del Poble (minoria albanesa): 25 diputats.

-LDP, Partit Liberal Democràtic (liberal); DPM, Partit Demòcrata de Macedònia (centrista): 4 diputats.

-SPM, Partit Socialista de Macedònia (extrema esquerra); PCERM, Partit per a la Total Emancipació dels Zingars a Macedònia; DPTM, Partit Democràtic dels Turcs a Macedònia; DPPRM, Partit Democràtic Progressista dels Zingars a Macedònia; SDAM, Partit d'Acció Democràtica de Macedònia (minoria musulmana): 2 diputats.

-Unió dels Zingars a Macedònia: 1 diputat.

Indicadors econòmics

PIB 2.000 milions de dòlars (1997).

PIB per càpita 960 dòlars (1997).

PIB per sectors agricultura: 20,4%; indústria, 38,6%; serveis, 41% (1995).

Força de treball Total: 591.773. Per ocupació: manufactures i mines, 40% (1992).

Taxa d'atur 30% (1997).

Indústria carbó, crom metàl·lic, plom, acer, zinc, ferro-níquel, productes de fusta, tabac.

Recursos naturals crom, plom, zinc, manganès, tungstè, níquel, mineral d'acer; amiant, sulfur, fusta.

Exportacions valor total: 1.200 milions de dòlars (1996).

Productes: alimentació, begudes i tabac, 17,0%; maquinària i equipaments, 13,3%; altres béns manufacturats, 58%.

Socis: Bulgària, repúbliques de l'antiga Iugoslàvia, Alemanya i Itàlia.

Importacions valor total: 1.600 milions de dòlars (est. 1996).

Productes: maquinària i equipament 19%; productes químics, 14%; combustible 12%.

Socis: altres repúbliques de l'antiga Iugoslàvia, Alemanya, Itàlia, Bulgària i Àustria.

Deute extern 1.060 milions de dòlars (juny 1997).

Moneda denar macedoni; 1 dòlar = 31 denars (juliol 1997).

Situació

La localització d'aquesta república, entre Sèrbia, Kosovo, Albània i Grècia, la converteix en molt vulnerable. La seva important minoria albanesa a l'oest manté, durant els últims anys, una relació tensa amb la resta de població de Macedònia. Al sud, també té problemes amb Grècia, ja que aquest últim país no accepta el nom escollit per la nova república independent. Els grecs consideren que el nom de Macedònia pertany a la seva província al nord del país. Tot i això, el setembre de 1995 Macedònia i Grècia signen un acord provisional per resoldre el contenciós sobre els símbols, i Atenes aixeca l'embargament. D'altra banda, queden per firmar 20 acords bilaterals amb Bulgària, que no reconeix el macedoni com a llengua diferent del búlgar, i la comissió formada per Macedònia, Sèrbia i Montenegro per delimitar la línia fronterera està aturada. Pel que fa a l'economia, tot i ser la república més pobra de l'antiga Iugoslàvia, Macedònia pot satisfer les necessitats bàsiques alimentàries i energètiques gràcies als seus propis recursos agrícoles i miners. Els anys 1996 i 1997, l'economia creix després d'un període de recessió. L'economia depèn de l'exterior pel que fa al petroli, al gas i a la maquinària moderna. Una part important del PIB prové dels milers de macedonis que treballen a Alemanya i a altres països d'Europa Occidental. Però el principal factor de desestabilització interna és actualment la massiva afluència de refugiats albanokosovars, ja que representa un problema molt seriós per als fràgils equilibris econòmics i interètnics del país. ■

DCIDOB 69. **Kosovo.**

Sandjak, una qüestió pendent.

Sandjak, una qüestió pendent

La zona de Sandjak, situada entre Sèrbia, Montenegro i Bòsnia i Hercegovina, és –a banda de Kosovo– l'única regió de la República Federal de Iugoslàvia (RFI) on hi viu una majoria de població musulmana que, en aquest cas, es considera bosniana i que no disposa de cap tipus d'autonomia. La regió s'estén sobre una àrea de 8.687 km² i està dividida administrativament entre Sèrbia i Montenegro: sis municipis són a Sèrbia (Novi Pazar, Tutin, Sjenica, Projepolje, Priboj i Nova Varos) i cinc a Montenegro (Bijelo Polje, Plav, Pljevlja i Berane).

Fins al 1912 Sandjak pertany a l'Imperi Otomà. L'octubre de 1912, durant la Primera Guerra Balcànica, els exèrcits serbi i montenegrí conquereixen la regió i la línia de demarcació entre tots dos exèrcits es converteix en la frontera entre Sèrbia i Montenegro. A partir d'aleshores, la regió pertany successivament a Sèrbia i Montenegro, al Regne dels Serbis, Croates i Eslovens, i a Iugoslàvia. En aquest moment, comença l'emigració musulmana cap a Turquia que durarà fins a mitjans dels anys cinquanta, motivada per persecucions i fomentada pels governs iugoslaus.

Segons el cens del 1991, la població total de Sandjak és de 440.000 habitants, dels quals 253.000 són bosnians musulmans i 187.000 serbis i montenegrins. El desmembrament de Iugoslàvia i la guerra a Bòsnia i Hercegovina però, provoca una nova onada migratòria. Segons informacions dels partits musulmans, quan esclata el conflicte a Bòsnia, entre 60.000 i 80.000 bosnians musulmans abandonen Sandjak. D'acord amb la Constitució actual de la República Federal Iugoslava (RFI), Sandjak no té cap estatut regional o tractament diferenciat. Els bosnians musulmans tampoc: ni com a "poble" ni com a "minoria nacional". El 1996, les autoritats montenegrines els reconeixen l'estatus de "grup ètnic", amb el nom de musulmans.

El 1991, el Partit per a l'Acció Democràtica (SDA) de Sandjak –homòleg del partit de Sarajevo– organitza un referèndum, no reconegut per

les autoritats sèrbies, sobre l'autonomia de la regió. Un 90% dels bosnians musulmans s'hi pronuncia a favor, i es forma el Consell nacional musulmà de Sandjak, que fa propostes concretes sobre l'autonomia, completament ignorades per Sèrbia i Montenegro. Durant la guerra a Bòsnia, la tensió augmenta, els diputats del SDA boicoten les eleccions parlamentàries i presidencials, i l'Exèrcit desplega unitats a les poblacions més importants de la regió. A la zona de la frontera amb Bòsnia, les tropes serbobòsnies porten a terme diverses operacions de neteja ètnica.

Els musulmans de Sandjak tornen a participar a les eleccions a partir de 1996: la coalició Llista de Sandjak, formada per tres partits musulmans, guanya tres escons als parlaments de Sèrbia i Montenegro, i dos a l'Assemblea Federal, així com diversos governs locals. Però el juliol de 1998 Belgrad canvia el govern municipal de la primera ciutat (Novi Pazar), al·legant que les autoritats exerceixen els seus drets majori-

taris en perjudici de la població sèrbia, que financen les institucions educatives musulmanes i que utilitzen símbols "inacceptables".

Sandjak ha estat sempre una de les parts menys desenvolupades de Iugoslàvia. A Novi Pazar i a Sjenica, de majoria musulmana, la renda per càpita representa, respectivament, un 53% i un 41% de la mitjana de tota la RFI. En canvi, a ciutats de població sèrbia com ara Raska i Brus, arriba a un 87% i a un 61%, respectivament.

Actualment, Bòsnia i Hercegovina, considerada com la "mare pàtria" pels bosnians musulmans de Sandjak, posa com a condició per a la normalització de les relacions entre Sarajevo i Belgrad el respecte dels drets dels bosnians musulmans de Sandjak. Tot i que la situació a Sandjak és potencialment perillosa, i en alguns aspectes comparable a la de Kosovo (autonomisme, població musulmana), fins ara s'ha mantingut la pau. ■

Font: www.customnet.net/~edist/sandjak/

DCIDOB 69. Kosovo.

Refugiats albanokosovars.

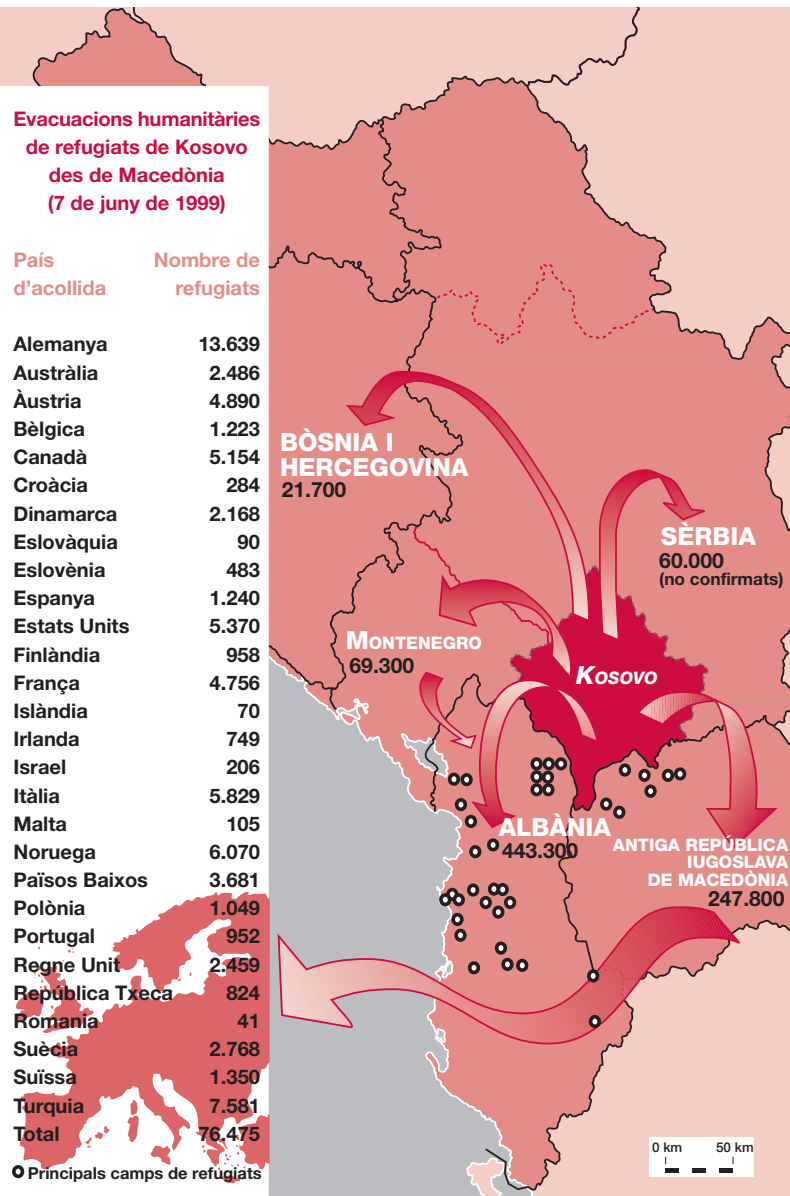
Refugiats albanokosovars

Uns 350.000 albanokosovars, autodenominats refugiats polítics, van emigrar entre 1990 i 1995. Aquest període coincideix amb el ressorgiment del “problema kosovar” quan, a partir del 1989, Belgrad es fa amb el control de la policia i del sistema judicial de Kosovo, homogeneïtza els programes educatius i sanitaris de tot Sèrbia i la província perd l'autonomia que havia tingut des de la Constitució de Iugoslàvia de 1974. Els acomiadaments massius provoquen un augment instantani de l'atur entre la població albanesa.

El 1998, quan esclata el conflicte i els enfrontaments entre l'Exèrcit d'Alliberament de Kosovo i les forces sèrbies s'accentuen, es produeix un moviment de població més accelerat, gairebé 300.000 persones segons dades d'ACNUR, de les quals més de la meitat, unes 170.000, han estat desplaçades dintre de Kosovo. Segons l'ACNUR, les principals destinacions dels desplaçats i refugiats són en aquell moment: Montenegro, 45.000; Albània, 24.000; resta de Sèrbia, 20.000; Bòsnia i Hercegovina, 9.000; Macedònia, 4.000; Suïssa, 5.000; Alemanya, 5.000; Regne Unit, 4.000; Turquia, 1.000.

L'èxode forçat de refugiats s'accelera a partir del març de 1999, amb l'inici de l'ofensiva aèria de l'OTAN contra Iugoslàvia. Els testimonis de desplaçats parlen d'una campanya organitzada de neteja ètnica per part de les Forces Armades iugoslaves, destinada a fer desaparèixer la població albanesa de Kosovo.

Segons les dades d'ACNUR del 7 de juny de 1999, hi ha 782.100 desplaçats de Kosovo, des de març. Des que, a principis de 1998, va esclatar el conflicte hi ha hagut gairebé un milió de refugiats; la població albanesa a Kosovo ha quedat reduïda a menys d'un milió de persones. Són dades aproximatives i variables, però ACNUR és probablement la font més fiable.

Les principals destinacions són Albània, 443.300 persones; Macedònia, 247.800; Montenegro, 69.300 i Bòsnia i Hercegovina, 21.700. Es tracta de països pobres i inestables, que tenen dificultats per gestionar l'arribada massiva de població. Els camps de refugiats, instal·lats a prop de la frontera, estan massificats i la gent hi viu en condicions sovint insalubres. Respecte al nombre de refugiats que hagin pogut desplaçar-se a la República de Sèrbia, l'ACNUR no disposa de dades confirmades. Altres països han acollit albanesos kosovars, principalment Alemanya, 13.639; Turquia, 7.581; Noruega, 6.070; Canadà, 5.154; França, 4.756; Itàlia, 5.829; Països Baixos, 3.681; Estats Units, 5.370. En total, els estats no veïns de Kosovo han rebut 76.475 refugiats.

La majoria dels refugiats que arriben són nens, dones i ancians, la qual cosa fa sospitar que els homes albanesos kosovars estan en mans de les forces sèrbies. ■

Font: dades de l'ACNUR

DCIDOB 69. **Kosovo.**

Selecció de Documents de la Base de Dades CIDOB.

Selecció de Documents de la Base de Dades CIDOB

RFE/RL-R 39/92/SEBIA AND MONTENEGRO

Milan Andrejevich ; Gordon N. Bardos/RFE/RL Research Institute/RFE/RL research report, 39, 1992/Munich ; pp: 86-91

RFE/RL-R 42/93/ALBANIAN-MACEDONIAN RELATIONS: CONFRONTATION OR COOPERATION?

RFE/RL Research Institute/RFE/RL research report, 42, 1993/Munich ; pp: 21-25

L-4899/ELS BALSANS. LA DESFETA D'UN SOMMI 1945-1991

Francesc Veiga/Universitat de Girona/Eumo, 1993/Girona ; pp: 1-182

RFE/RL-R 34/93/THE BLACK ECONOMY IN SERBIA: TRANSITION FROM SOCIALISM?

Jelica Minic/RFE/RL Research Institute/RFE/RL research report, 34, 1993/Munich ; pp: 26-29

UNIDIR-RP 22/93/CRISIS IN THE BALKANS

Ali L. Karaosmanoglu/United Nations Institute for Disarmament Research (UNIDIR)/Research paper, 22, 1993/New York ; pp: 1-22

D - 27475/DEMOGRAPHIC REALITY IN KOSOVA

Hivzi Islami/Kosova Information Center, 1994/Prishtina ; pp: 5-53

L - 27260/DIMENSIONS OF THE QUESTION OF KOSOVA IN THE BALKANS

Gazmend Zajmi/Academy of Sciences and Arts of Kosova ; Kosova Information Center, 1994/Prishtina ; pp: 1-190

D - 27258/KOSOVA AND THE ALBANIANS IN FORMER YUGOSLAVIA

Rexhep Ismajli/Kosova Information Center, 1994/Prishtina ; pp: 1-81

RFE/RL-R 6/94/THE SANDZAK: MUSLIMS BETWEEN SERBIA AND MONTENEGRO

Fabian Schmidt/RFE/RL Research Institute/RFE/RL research report, 6, 1994/Munich ; pp: 29-35

RFE/RL-R 1/94/SERBIA AND MONTENEGRO: SMALL "FRY", BIG TROUBLE

James Gow/RFE/RL Research Institute/RFE/RL research report, 1, 1994/Munich ; pp: 127-134

Tra. 8/95/BALANCING THE POWER TRIANGLE

Fabian Schmidt/Open Media Research Institute (OMRI)/Transition, 8, 1995/Prague ; pp: 34-39

Hel.Mo. 2/95/KOSOVO: STABLE AND EXPLOSIVE

Franklin De Vrieze/Netherlands Helsinki Committee/Helsinki monitor, 2, 1995/Utrecht ; pp: 43-51

D - 27257/MEMORANDUM SUR LA SITUATION DES MEDIAS EN KOSOVE

Ministère de l'Information de la République de Kosove/Centre d'Information de la République de Kosove, 1995/Genève ; pp: 1-23

Tra. 12/95/TWO NATIONS UNITED, YET DIVIDED

Stan Markotich/Open Media Research Institute (OMRI)/Transition, 12, 1995/Prague ; pp: 10-13

N.E.D. 5027-28/96/LA SERBIE ET LE MONTÉNÉGO EN 1994-1995: SLOBODAN MILOSEVIC, FAUTEUR DE GUERRE, CLÉ DE LA PAIX

Michel Roux/Notes et études documentaires, 5027-28, 1996/Paris ; pp: 241-250

Tra. 21/96/THE SLOVENIAN EXCEPTION IN THE FORMER YUGOSLAVIA

Stan Markotich/Open Media Research Institute (OMRI)/Transition, 21, 1996/Prague ; pp: 22-43

Pol.I. 1053-54/97/AVOIDING ANOTHER BALKAN WAR: STRATEGY ON CONFLICT PREVENTION IN KOSOVO

Thanos Veremis/Review of international affairs, 1053-54, 1997/Belgrado ; pp: 5-8

Tra. 4/97/CONFLICTING CONSTITUTIONS IN SERBIA AND MONTENEGRO

Nebojsa Cagorovic/Open Media Research Institute (OMRI)/Transition, 4, 1997/Prague ; pp: 28-31

UEO-Ch.P. 30/97/CONFLICT PREVENTION IN THE BALKANS: CASE STUDIES OF KOSOVO AND THE FYR OF MACEDONIA

Sophia Clément/Institute for Security Studies, Western European Union/Chaillot paper, 30, 1997/Paris ; pp: 1-78

N.P. 3/97/THE DISINTEGRATION OF YUGOSLAVIA: INEVITABLE OR AVOIDABLE? (SPECIAL TOPIC ISSUE)

Aleksandar Pavkovic (ed.)/Association for Study of Nationalities/Nationalities papers, 3, 1997/New York ; pp: 377-610

Tra. 4/97/EDUCATION IS THE KEY IN SERB-KOSOVAR NEGOTIATIONS

Gordana Igric/Open Media Research Institute (OMRI)/Transition, 4, 1997/Prague ; pp: 19-23

B.P.P. 3/97/THE KOSOVO CONFLICT AND ITS RESOLUTION: IN PURSUIT OF ARIADNE'S THREAD

Alexis Heraclides/International Peace Research Institute, Oslo (PRIO)/Security dialogue, 3, 1997/Oslo ; pp: 317-331

M.R.G. 6/97/MINORITIES IN SOUTHEAST EUROPE: INCLUSION AND EXCLUSION

Hugh Poulton/Minority rights group, 6, 1997/London ; pp: 3-39

J.R.S. 2/97/THE POLITICIZATION OF UNHCR IN THE FORMER YUGOSLAVIA

Alex Cunliffe; Michael Pugh/Journal of refugee studies, 2, 1997/Oxford ; pp: 134-153

Tra. 4/97/PROTESTS IN SERBIA RAISE HOPES OF RECONCILIATION IN KOSOVO

Fabian Schmidt/Open Media Research Institute (OMRI)/Transition, 4, 1997/Prague ; pp: 16-18

Tra. 4/97/STILL LOOKING FOR AN ANSWER TO THE "ALBANIAN QUESTION"

Stefan Troebst/Open Media Research Institute (OMRI)/Transition, 4, 1997/Prague ; pp: 24-27

Po.E. 64/98/EL CONFLICTO DE KOSOVO

Francisco Veiga/Politica exterior, 64, 1998/Madrid ; pp: 45-59

Tran. 5/98/KOSOVO ALBANIANS: CLOSING THE RANKS

Tihomir Loza/Institute for Journalism in Transition/Transitions, 5, 1998/Prague ; pp: 16-37

CERI-MC 22/98/KOSOVO: DOCUMENTOS DE UNA CRISIS

Centro Español de Relaciones Internacionales (CERI)/Meridiano CERI, 22, 1998/Madrid ; pp: 29-33

T.I.S. 4/98/KOSOVO AFTER THE HOLBROOKE-MILOSEVIC AGREEMENT. WHAT NOW?

James Gow/Istituto Affari Internazionali/The International spectator, 4, 1998/Roma ; pp: 17-22

P.in. 79/98/KOSOVO: AVIS DE TEMPÊTE SUR LES BALKANS

Thomas Hofnung/Politique internationale, 79, 1998/Paris ; pp: 337-349

A.T. 3/98/KOSOVO: A CHANGE OF POLITICS OR YET ANOTHER MISTAKE?

Dejan Jovic/Acque & terre, 3, 1998/Venezia ; pp: 60-63

M.D. 529/98/LE KOSOVO ENTRE MASSACRES ET MARCHANDAGES

Jean-Arnault Derens; Sébastien Nouvel/Le Monde diplomatique, 529, 1998/Paris ; pp: 6-7

CERI-MC 23/98/DE KOSOVO A KOSOVA, Y VUELTA A EMPEZAR

Francesco Strazzari/Centro Español de Relaciones Internacionales (CERI)/Meridiano CERI, 23, 1998/Madrid ; pp: 4-11

A.T. 3/98/KOSOVO: A PART OF DANGEROUS DOMINO. THE GREEK VIEW

Haralambos Kondonis/Acque & terre, 3, 1998/Venezia ; pp: 64-67

R.E.D. 122/98/KOSOVO, PIEDRA DE TOQUE PARA LA PAZ BALSÁNICA

Rosa Ruiz/Ministerio de Defensa/Revista española de defensa, 122, 1998/Madrid ; pp: 50-53

T.I.S. 4/98/MACEDONIA AND THE KOSOVO CONFLICT

Alice Ackermann/Istituto Affari Internazionali/The International spectator, 4, 1998/Roma ; pp: 41-49

T.I.S. 4/98/US POLICY AND THE KOSOVO CRISIS

R. Craig Nation/Istituto Affari Internazionali/The International spectator, 4, 1998/Roma ; pp: 23-39

F.A. 3/99/KOSOVO'S NEXT MASTERS?

Chris Hedges/Foreign affairs, 3, 1999/New York ; pp: 24-42

C.J.N. 426/99/KOSOVO: L'OBLIGATION DE RESPONSABILITÉ

Christian Troubé/Croissance, 426, 1999/Paris ; pp: 25-28

L-36191/ PARA ENTENDER EL CONFLICTO DE KOSOVA

Carlos Taibo/Los libros de la catarata, 1999/Madrid ; pp:15-143.